

Kontinuálny sociologický výskum spotreby kultúry v Slovenskej republike

záverečná správa z výskumu

ODBOR VÝSKUMU A ŠTATISTIKY KULTÚRY
NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM
Námestie SNP 12, Bratislava

Realizácia výskumu - kolektív autorov:

Mgr. Marianna Mrva

Mgr. Dana Pietsch

Mgr. Anežka Vojteková

odborná spolupráca:

PhDr. Peter Kováčik, CSc.

Bratislava, november 2016

KULTÚRA AKO OBJEKT SOCIOLOGICKÉHO VÝSKUMU

Kultúra sa nenahraditeľným spôsobom podieľa na tvorbe a vývoji hodnotového systému spoločnosti, kultivuje ju, sprostredkúva a odovzdáva myšlienky pokroku, slobody a podpory demokratických princípov. Jej význam spočíva v produkcii a spotrebe kultúrnych artefaktov, poznatkov, služieb a aktivít, ktoré sú odovzdávané prostredníctvom symbolov, ktoré sú spoločnosťou, jednotlivcami a sociálnymi skupinami internalizované, transformované a inovované. Spoločne zdieľané symboly formujú pocit spolupatričnosti s komunitou a pocit identity. Navyše pochopenie symbolov používaných inými spoločnosťami alebo sociálnymi skupinami prostredníctvom výmeny obohacuje kultúru, umožňuje nadviazanie spolupráce, ale aj riešenie prípadných konfliktov. Práve preto je kultúra esenciálnym pilierom vývoja, dopĺňajúcim ekonomické, sociálne a environmentálne faktory. Kultúra je teda vnímaná aj ako ekonomické odvetvie, ako prostriedok na prenos poznatkov a identity, aj ako základ pre zvyšovanie kvality života, sociálnej súdržnosti, spôsobu riešenia konfliktov a zmierňovanie nerovností.¹

Všeobecná deklarácia ľudských práv Organizácie spojených národov v Článku 27 zaručuje právo každého slobodne sa zúčastniť na kultúrnom živote spoločnosti, užívať plody umenia a zúčastňovať sa na vedeckom pokroku a jeho výsledkov.² V posledných rokoch vzniklo množstvo štúdií, ktoré dokazujú, že participácia na kultúre nie je dôležitá iba sama o sebe, ale má dôležitý vplyv aj na emocionálne a fyzické zdravie, sociálny kapitál, ako aj na súdržnosť miestnych komunít.³ Aj keď priame skúmanie týchto aspektov a vplyvov nie je vždy možné, je možné merať prejavy kultúry v spoločnosti a analyzovať jej vnútorné vzťahy.

Výskumná činnosť zameraná na poznanie osobitostí kultúry prispieva k efektívnemu využívaniu jej potenciálu. Tvorba, produkcia, sprostredkovanie a prezentovanie umeleckej činnosti tvoria spolu s participáciou ľudí na kultúre vzájomne prepojený proces. Tento proces by mala sprevádzať činnosť smerujúca k zabezpečeniu prístupu ku kultúre a k podpore vytvárania optimálnych podmienok spotreby kultúry pre všetky skupiny populácie. Cielenu podporou týchto procesov je možné nielen posilniť postavenie kultúry v systéme spoločnosti, ale aj vybudovať produktívnu a konkurencieschopnú ekonomiku, ktorá prispieva k rozvoju krajiny.

¹ http://www.lacult.unesco.org/lacult_en/docc/CyD_14_en.pdf

² <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

³ <http://www.uis.unesco.org/culture/Documents/fcs-handbook-2-cultural-participation-en.pdf>

Ak je kultúra jednou z integrálnych súčastí spoločenského systému, výskum v tejto oblasti je nenahraditeľný a predstavuje jeden z hlavných zdrojov informácií, na základe ktorých je možné vytvárať ucelený obraz o jej aktuálnom stave, navrhovať odporúčania a opatrenia súvisiace s jej podporou a ďalším vývojom.

Akčný plán na roky 2015 – 2017 Stratégie rozvoja kultúry SR na roky 2014 – 2020 podporu výskumu konkretizuje úlohou, ktorou sa má nastaviť kontinuálny sociologický výskum spotreby kultúry na reprezentatívnej vzorke, ako aj na špecifickej výskumnej vzorke vekovej skupiny detí, vrátane analýzy vývojových trendov výdavkov obyvateľov na kultúru. Takto vymedzená úloha kladie dôraz na systematický výskum, ktorý v porovnaní s realizovanými výskumami v minulosti zameranými iba na niektoré parciálne oblasti kultúry umožní získať komplexné informácie o kultúrnej spotrebe jednotlivých sociálnych skupín populácie, o jej špecifických znakoch a obsahoch, ako aj reflexiu aktuálnych problémov.

Popri komplexnosti sa do popredia dostáva aj atribút kontinuity výskumu. Kým totiž jednorazový výskum umožňoval získať obraz o stave kultúry v čase jeho realizácie, kontinuálny, t. j. v určitých časových intervaloch opakovaný výskum, otvára viac možností. Vďaka kontinuálnemu výskumu budú získané údaje, ktoré sú porovnateľné v čase, a ktoré umožnia sledovanie zmien v jednotlivých oblastiach kultúry, ako aj sledovanie zmien prístupu jednotlivých skupín obyvateľov. Vďaka sledovateľnosti zmien v čase je tiež možná formulácia prognóz vývoja, návrh odporúčaní alebo opatrení pre decíznu sféru a aj skúmanie ich účinkov.

Výskumný zámer a cieľ sociologického výskumu spotreby kultúry

Hlavným cieľom empirického sociologického výskumu je výskum spotreby kultúry, ktorá je vymedzená vzťahom obyvateľov Slovenskej republiky k jednotlivým druhom umenia a kultúry, návštevnosťou kultúrnych inštitúcií a podujatí, mediálnou spotrebou a využívaním nových komunikačných technológií vo vzťahu k spotrebe a percepcii kultúry. Výskumný zámer je orientovaný na vopred definované oblasti kultúry a charakter výskumu zabezpečí jeho opakovateľnosť v pravidelných časových intervaloch, a to podľa získaných údajov každé 3 alebo 5 rokov. Systematickým opakovaním výskumu sa dosiahne vytvorenie monitorovacieho systému spotreby kultúry, vďaka ktorému bude možná tak identifikácia vývojových trendov v jednotlivých parciálnych oblastiach kultúry, ako aj identifikácia zmien kultúrnej spotreby

v čase a v rámci jednotlivých skupín obyvateľstva. S cieľom podať čo najkomplexnejšie informácie o stave spotreby kultúry bola reprezentatívna výskumná vzorka dospelaj populácie doplnená o špecifickú výberovú skupinu 10 a 14-ročných detí.

Dôležitou súčasťou výskumného zámeru je ekonomický aspekt problematiky spotreby kultúry prezentovaný mapovaním výdavkov obyvateľstva na kultúru a na jej jednotlivé parciálne oblasti. Nezanedbateľným je aj jeho rozšírenie o reflexiu všetkých nových trendov a javov, ktoré prináša informačná spoločnosť 21. storočia, najmä rýchlo sa vyvíjajúce nové komunikačné technológie ako jeden z faktorov zmien spôsobu spotreby kultúry, a poukázanie na nové, doteraz neskúmané témy výskumu kultúry.

Spotreba kultúry je v rámci empirického výskumu skúmaná a meraná na 5 základných dimenziách, a to na dimenzii reálnej spotreby kultúry, dimenzii deklarovaného vzťahu/oblíbenosti jednotlivých oblastí kultúry, dimenzii podmienenej účasti na rôznych oblastiach kultúry, dimenzii výdavkov na rôzne oblasti kultúry a na dimenzii aktívnej účasti na kultúre.

Empirický výskum spotreby kultúry v roku 2016

Empirický výskum spotreby kultúry realizovaný odborom výskumu a štatistiky kultúry Národného osvetového centra v roku 2016 je po dlhej dobe absencie úvodnou fázou a základným východiskom procesu realizácie systematického kontinuálneho sociologického výskumu kultúry. Zber údajov bol realizovaný v období apríl až jún 2016.

Metódou zberu údajov bol štandardizovaný rozhovor prostredníctvom dotazníka, a to osobitne dotazníka pre výberovú reprezentatívnu vzorku dospelaj populácie (18 rokov a viac) a dotazníka pre výberovú vzorku 10 a 14-ročných detí. S cieľom zvýšenia efektívnosti zberu údajov boli ako respondenti špecifickej výberovej vzorky 10 a 14-ročných detí zvolení žiaci 4. a 8. ročníka základných škôl.

Výberová vzorka dospelaj populácie je reprezentatívna podľa pohlavia, veku, vzdelania, národnosti, typu a miesta bydliska, tvorilo ju 1 111 respondentov. Výberová vzorka žiakov základných škôl je reprezentatívna podľa pohlavia a bydliska, zohľadňovaná bola aj národnosť žiakov, tvorilo ju 665 žiakov 8. ročníka a 663 žiakov 4. ročníka základných škôl.

VÝSLEDKY VÝSKUMU

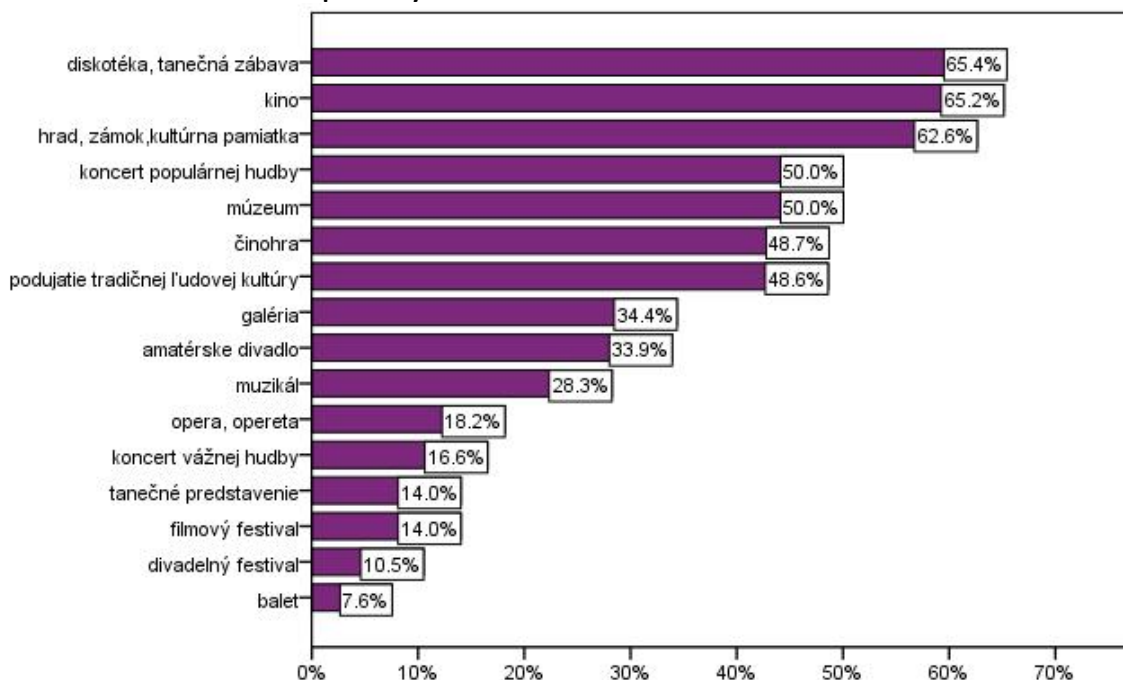
Údaje získané prostredníctvom empirického výskumu na vzorke širokej vrstvy obyvateľov skrývajú v sebe veľké množstvo informácií o kultúrnej spotrebe vo všeobecnosti, ale aj o jednotlivých parciálnych oblastiach kultúry a o rozdieloch v spotrebe kultúry medzi rôznymi skupinami obyvateľov. V nasledujúcej časti správy poskytneme základné informácie o stave skúmaných javov.

Preferencie návštevnosti kultúrnych inštitúcií a kultúrnych podujatí

Významnou dimenziou kultúrnej spotreby je návštevnosť kultúrnych inštitúcií a podujatí, ktorú sme merali otázkou, ktoré kultúrne inštitúcie, resp. ktoré podujatia navštívili respondenti za posledných 12 mesiacov a ako často. Z opýtaných dospelých 93 % navštívilo aspoň jednu inštitúciu alebo podujatie za toto obdobie, a to prevažne jeden alebo dvakrát.

Kino navštívili až dve tretiny respondentov, čím sa stalo najvyhľadávanejšou kultúrnou inštitúciou. Hrady, zámky a iné kultúrne pamiatky sú taktiež obľúbené, na Slovensku ich navštívilo 62,6 % respondentov.

Graf č. 1: Dospelí - podiel respondentov, ktorí aspoň raz navštívili uvedené kultúrne podujatie/ inštitúciu za posledných 12 mesiacov na Slovensku

Približne polovica všetkých opýtaných dospelých navštívila múzeum, koncert populárnej hudby, činohru a podujatie tradičnej ľudovej kultúry.

Pre porovnanie sme medzi kultúrne inštitúcie a podujatia zaradili aj diskotéku a iné tanečné zábavy. Zistili sme, že až 65,4 % dospelých navštívilo takéto podujatie v uplynulom roku, čím o 0,2 % „predbehlo“ kino ako najnavštevovanejšiu kultúrnu inštitúciu.

Podobne ako v skupine dospelých, aj **v skupine ôsmakov je najnavštevovanejšie kino, po ktorom nasledujú kultúrne pamiatky a múzeá.** Divadelné predstavenie, galériu, predstavenie tradičného alebo moderného tanca a koncert vážnej hudby však navštívila vo svojom voľnom čase menej ako polovica ôsmakov. V kultúrnom vyžívaní žiakov plní dôležitú úlohu okrem rodiny aj škola, ktorá umožňuje návštevu kultúrnych inštitúcií a podujatí aj takým žiakom, ktorí by túto možnosť mimo školy nemali. **Najviac žiakov navštívilo výlučne v rámci programu organizovaného školou divadelné predstavenie a múzeum, ale až 62 % ôsmakov sa nezúčastnilo v prechádzajúcom roku ani v rámci školského ani v rámci rodinného programu koncertu vážnej hudby a viac ako 40 % koncertu populárnej hudby a predstavenia moderného alebo spoločenského tanca.** Účasť na kultúrnych podujatiach a návštevu kultúrnych inštitúcií žiakov podporuje aj Ministerstvo kultúry SR prostredníctvom kultúrnych poukazov. **Z ôsmakov, ktorí navštívili jednotlivé kultúrne inštitúcie alebo podujatia, najviac žiakov, resp. škôl, využilo kultúrny poukaz na návštevu kina a divadla.**

Tabuľka č. 1: Podiel respondentov - žiakov 8. ročníka ZŠ, ktorí navštívili uvedené kultúrne inštitúcie/podujatia aspoň raz za posledných 12 mesiacov (v %)

kultúrna inštitúcia/podujatie	iba v rámci školy	iba v rámci rodiny	aj v rámci školy aj v rámci rodiny	ani v rámci školy, ani v rámci rodiny
múzeum	25,5	9,3	49,6	14,9
hrad, zámok, múzeum v prírode	14,3	13,1	61,8	9,6
galéria	19,4	15,0	32,8	31,9
predstavenie profesionálneho divadla	27,5	13,1	32,7	25,5
predstavenie amatérskeho divadla	25,3	10,5	30,4	32,2
kino	6,9	33,3	50,8	7,6
koncert vážnej hudby	10,5	14,2	12,1	62,0
koncert populárnej hudby	8,7	29,6	19,2	41,2
predstavenie moderného alebo spoločenského tanca	14,7	17,4	22,9	43,8
podujatie tradičnej ľudovej kultúry	11,9	27,2	28,4	31,3

Tabuľka č. 2: Podiel respondentov - žiakov 8. ročníka ZŠ, ktorí využili kultúrny poukaz na návštevu uvedenej kultúrnej inštitúcie/podujatia aspoň raz za posledných 12 mesiacov (v %)

využitie kultúrneho poukazu aspoň raz za posledných 12 mesiacov	%
múzeum	40,0
hrad, zámok, múzeum v prírode	40,5
galéria	37,4
predstavenie profesionálneho divadla	54,9
predstavenie amatérskeho divadla	46,2
kino	55,8
koncert vážnej hudby	43,6
koncert populárnej hudby	42,4
predstavenie moderného alebo spoločenského tanca	31,9
podujatie tradičnej ľudovej kultúry	40,1

Žiakom štvrtého ročníka sme otázku kvôli jej intelektuálnej náročnosti zjednodušili a pýtali sme sa ich iba to, či už niekedy navštívili jednotlivé kultúrne inštitúcie alebo podujatia v rámci programu organizovaného školou alebo v rámci voľnočasového programu s rodinou. **Najviac žiakov už niekedy navštívilo hrad, zámok alebo múzeum** a najmenej žiakov koncert vážnej hudby a predstavenie moderného alebo spoločenského tanca. **Polovica žiakov bola v divadle a v múzeu výlučne v rámci programu organizovaného školou.**

Tabuľka č. 3: Podiel respondentov - žiakov 4. ročníka ZŠ, ktorí niekedy navštívili uvedené kultúrne inštitúcie/podujatia (v %)

kultúrna inštitúcia/podujatie	iba v rámci školy	iba v rámci rodiny	v rámci školy aj v rámci rodiny	ani v rámci školy ani v rámci rodiny
múzeum	49,6	7,5	33,8	8,9
hrad, zámok, múzeum v prírode	37,3	13,9	41,5	7,2
galéria	37,9	16,4	10,4	35,1
divadlo alebo bábkové divadlo	52,8	8,7	28,4	10,0
kino	17,2	35,4	37,4	9,8
koncert vážnej hudby	24,9	17,2	5,4	52,3
koncert populárnej hudby	19,5	32,1	11,6	36,7
predstavenie moderného alebo spoločenského tanca	26,7	22,6	10,6	40,0
podujatie tradičnej ľudovej kultúry	31,5	26,4	16,9	25,0

Kultúrne poukazy, poskytované Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky využilo najviac štvrtákov na návštevu divadla a koncertu populárnej hudby. Učitelia na školách počas zberu dát nás informovali o tom, že v prvom rade išlo o takzvané výchovné koncerty.

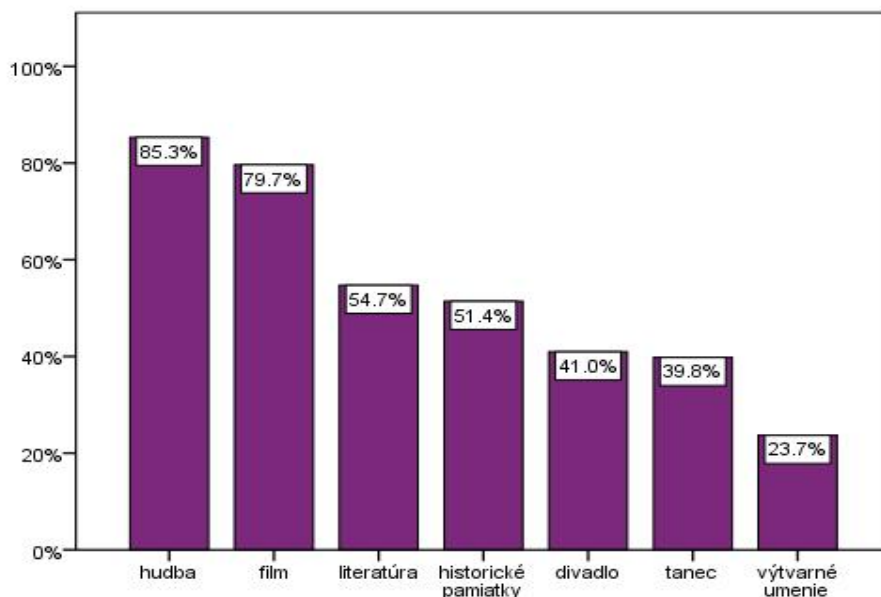
Tabuľka č. 4: Podiel respondentov - žiakov 4. ročníka ZŠ, ktorí využili kultúrny poukaz na návštevu uvedenej kultúrnej inštitúcie/podujatia (v %)

kultúrna inštitúcia/podujatie	%
múzeum	26,8
hrad, zámok, múzeum v prírode	32,6
galéria	24,1
divadlo alebo bábkové divadlo	51,7
kino	44,5
koncert vážnej hudby	14,9
koncert populárnej hudby	52,9
predstavenie moderného alebo spoločenského tanca	12,6
podujatie tradičnej ľudovej kultúry	26,8

Vzťah ku kultúre, miera obľúbenosti jednotlivých parciálnych oblastí kultúry

Medzi prvé tri najobľúbenejšie oblasti zaradili dospelí okrem hudby aj film a literatúru.

Graf č. 2: Dospelí - obľúbenosť jednotlivých oblastí kultúry

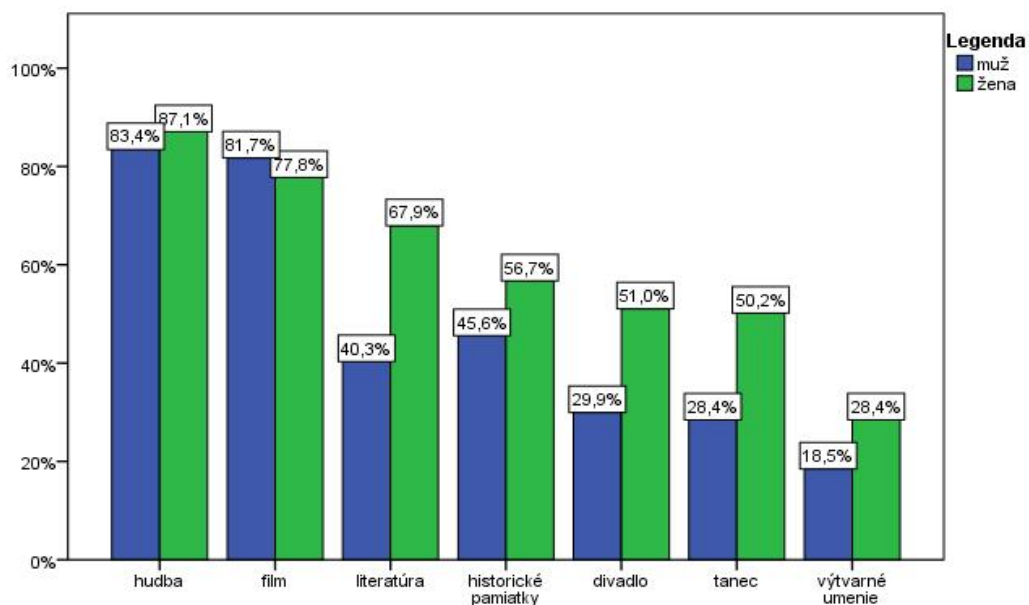

Žiaci ôsmeho ročníka, rovnako ako aj žiaci štvrtého ročníka, označili ako svoje najobľúbenejšie oblasti kultúry hudbu, film a historické pamiatky. Napr. tanec a divadlo

obľubuje menej ako polovica respondentov, výtvarné umenie zaujíma menej ako štvrtinu respondentov.

Porovnanie v rámci pohlaví indikuje najväčší rozdiel v obľúbenosti literatúry, ktorú obľubujú viac ako dve tretiny žien (67,9 %), ale iba 40,3 % mužov. Významné rozdiely sa ukázali aj v obľúbenosti divadla (51,0 % žien a 29,9 % mužov) a tanca (50,2 % žien a 28,4 % mužov).

Graf č. 3: Dospelí - obľúbenosť jednotlivých oblastí kultúry podľa pohlavia

Žiaci 8. ročníka obľubujú v prvom rade hudbu a film, ale viac ako dve tretiny týchto detí obľubujú aj historické pamiatky a viac ako ich polovica má rada aj ostatné oblasti kultúry. O ôsmakoch môžeme vo všeobecnosti povedať, že v porovnaní s dospelými je ich záujem o každú oblasť kultúry vyšší.

Tabuľka č. 5: Obľúbenosť jednotlivých oblastí kultúry – porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ (v %)

obľúbenosť oblasti kultúry	dospelí	žiaci 8. ročníka ZŠ
hudba	85,3	96,5
literatúra	54,7	56,5
výtvarné umenie	23,7	61,1
divadlo	41,0	53,7
tanec	39,8	55,0
film	79,7	95,0
historické pamiatky	51,4	70,8

Štvrtákom sme položili jednoduchšie naformulovanú otázku, z tohto dôvodu nie je možné ich odpovede porovnávať ako odpovede ostatných dvoch skupín. Pýtali sme sa ich, ktoré oblasti kultúry sa im páčia, ktoré majú najradšej. Z opýtaných štvrtákov 80 % sa vyjadrilo, že majú radi hudbu, 55 % film a polovica historické pamiatky. **Literatúra sa stala oblasťou, ktorú obľubuje najmenej štvrtákov.**

Medzi činnosti spojené s kultúrou patria okrem navštevovania inštitúcie alebo podujatí aj činnosti vykonávané „doma“ alebo „z domu“ alebo činnosti, ktoré nie sú viazané na konkrétne miesto.

Výsledky výskumu potvrdili predpoklad, že zároveň sú to aj najčastejšie vykonávané činnosti. Z týchto aktivít je najrozšírenejšie **pozeranie televízie**, ktorú každý deň pozerá 75 % dospelých, 80 % štvrtákov a 58 % ôsmakov. Najsledovanejšími televíznymi programami v skupine dospelých sú spravodajstvo, zábavné a dramatické programy.

Druhou najčastejšie vykonávanou kultúrnou činnosťou je počúvanie hudby. Každý deň počúva hudbu 65,4 % dospelaj populácie, avšak v tejto oblasti kultúry boli zistené významné rozdiely podľa veku respondentov. Frekvencia počúvania hudby s rastúcim vekom klesá. Z ôsmakov (14-roční) až 80 % počúva hudbu každý deň, výsledky však indikujú, že táto záľuba sa formuje až v pubertálnom veku, pretože počúvaniu hudby sa venuje každý deň iba polovica štvrtákov (10-roční).

Rozhlasové vysielanie počúva denne 58,4 % dospelaj populácie, z nej väčšina uprednostňuje stanice Slovenského rozhlasu. Medzi školopovinnými deťmi je táto činnosť menej obľúbená, rozhlas počúva každý deň iba 25 % z nich, pričom obidve skupiny žiakov uprednostňujú vysielanie komerčných rozhlasových staníc oproti verejnoprávnemu vysielaniu.

Denníky a časopisy v tlačenej alebo elektronickej forme číta s rôznou pravidelnosťou 93 % populácie. Tlačená forma vydania je vo všeobecnosti stále rozšírenejšia oproti elektronickej. **Denník číta každý deň 27,2 % a časopis aspoň raz za mesiac 60 % dospelaj populácie.** Medzi pravidelnými čitateľmi denníkov prevažujú respondenti v strednom veku s úplným stredoškolským alebo vysokoškolským vzdelaním, s miernou prevahou mužov. Naopak, medzi pravidelnými čitateľmi časopisov prevažujú ženy a respondenti s úplným alebo neúplným stredoškolským vzdelaním.

Medzi žiakmi je rozšírené najmä čítanie časopisov, ktorému sa venuje aspoň raz za mesiac polovica ôsmakov a dve tretiny štvrtákov.

Výdavky na knihy a časopisy ako najvyššiu položku v porovnaní s výdavkami na ostatné oblasti kultúry označilo najviac opýtaných respondentov.

Čítaniu kníh v uplynulom roku venovali čas tri štvrtiny dospelých. Najväčšiu skupinu čitateľov tvoria tí, ktorí prečítali 1 až 2 knihy (32,3 %), najmenšiu skupinu tí, ktorí za rok prečítali viac ako 50 kníh (3,1 %), čo predstavuje v priemere 4 knihy za mesiac. V čítaní kníh sú oproti mužom aktívnejšie ženy, obdobne ako respondenti s vyšším vzdelaním oproti respondentom s nižším vzdelaním.

Podľa ekonomického postavenia čítajú najviac študenti a matky na materskej, respektíve rodičovskej dovolenke. Zaujímavou je skutočnosť, že medzi nezamestnanými je najväčší podiel tých, ktorí v uplynulom roku neprečítali ani jednu knihu.

Podobne ako u dospelých, 75 % ôsmakov čítalo knihy v predchádzajúcom roku aj mimo učebníc, ale až 41 % čitateľov prečítalo iba jednu alebo dve knihy. Žiaci 4. ročníka sú najaktívnejší čitatelia, 88 % z nich číta knihu aspoň raz za rok.

Aktívne sa zapája do kultúrneho života spoločnosti 15,7 % dospelých, pričom najrozšírenejšie je členstvo v speváckom zbore (5,3 % respondentov). Ďalších 7,9 % dospelých sa aktívne spolupodieľa na organizovaní kultúrnych podujatí (realizovanie folklórnych festivalov a tradičných komunitných sviatkov). V prípade žiakov prevažoval záujem o záujmovú umeleckú činnosť, 37,6 % ôsmakov a 56,3 % štvrtákov navštevovalo záujmové krúžky, najčastejšie hudobný a výtvarný.

Informácie o kultúre získava väčšina respondentov od priateľov, známych alebo členov rodiny (80 %), z pútačov, plagátov a iných oznamov (55,8 %) alebo z rozhlasu a televízie (45,8 %). Pre mladších respondentov sú najdôležitejším zdrojom informácií sociálne siete, po ktorých nasledujú priatelia, známi a rodina.

Dostupnosť, prekážky, výdavky na kultúru

Regionálne rozdiely - v návštevnosti kultúrnych inštitúcií a podujatí dospelými respondentmi boli zaznamenané regionálne rozdiely. Ich najaktívnejšími návštevníkmi boli obyvatelia Bratislavského, nasledovali obyvatelia Nitrianskeho kraja, najmenej aktívnymi v návštevnosti boli obyvatelia Prešovského kraja.

Rozdiely vo frekvencii návštevnosti kultúrnych inštitúcií a podujatí boli zaznamenané aj podľa typu bydliska. Obyvatelia miest navštevujú kultúrne podujatia častejšie ako obyvatelia

vidieka. Výnimku tvoria len predstavenia amatérskeho divadla a podujatia tradičnej ľudovej kultúry, ktorých sa obyvatelia vidieka zúčastnili v minulom roku vo väčšom počte ako obyvatelia miest. Rovnako aj žiaci obidvoch ročníkov pochádzajúcich z miest navštevujú kultúrne podujatia častejšie ako žiaci z vidieka.

Dostupnosť - návštevnosť kultúrnych inštitúcií a podujatí okrem samotného záujmu určuje alebo limituje aj ich dostupnosť. Ako sa dalo predpokladať, významné rozdiely v dostupnosti kultúrnych podujatí sa ukázali podľa miesta bydliska. Kým 40 % obyvateľov vidieka musí cestovať za kultúrou mimo svojho bydliska, v prípade obyvateľov miest cestuje za kultúrou mimo svojho bydliska 19,4 %.

Mnohí respondenti vyjadrili záujem navštevovať kultúrne inštitúcie alebo podujatia častejšie. Ako prekážky, ktoré im v tom bránia, najčastejšie uviedli vzdialenosť od miesta bydliska, nedostatok času a nedostatok financií. Pre starších respondentov bol častým dôvodom aj zlý zdravotný stav. **Pre žiakov 8. ročníka ZŠ je najčastejšou prekážkou návštevy kultúrneho podujatia tiež vzdialenosť od miesta bydliska a nedostatok času.** Relevantnou prekážkou, ktorú uvádza 18,6 % z nich, je aj skutočnosť, že rodičia ich nechcú púšťať na kultúrne podujatia samých alebo s kamarátmi bez dozoru.

Výdavky - prvenstvo vo výdavkoch patrí výdavkom za návštevu kina, ktoré bolo zároveň aj najnavštevovanejšou kultúrna inštitúcia. Po výdavkoch na kino **nasledujú výdavky na koncert a divadlo.** Vo všeobecnosti však platí, že výrazná väčšina dospelých respondentov v uplynulom roku nevydala na žiadnu oblasť kultúry viac ako 50 EUR.

Prístup ku kultúre a spotreba kultúry prostredníctvom internetu

Dôležitú úlohu pre spotrebu a prístup ku kultúre zohráva internet. Viac ako polovica dospelých (52,7 %) využíva internet na kontakt s kultúrou aspoň raz za týždeň. Najčastejšie sú to činnosti ako počúvanie hudby alebo rádia, čítanie elektronických verzií denníkov a časopisov.

Na aktívne podelenie sa o vlastné zážitky z kultúrnych podujatí so svojimi priateľmi, či už cez sociálne siete alebo diskusne fóra, využíva internet aspoň raz za rok 23,1 % dospelých a 46 % žiakov ôsmeho ročníka.

PARCIÁLNE OBLASTI KULTÚRY – rozdiely v spotrebe kultúry podľa socio-demografických znakov, prekážky, výdavky

Návštevnosť hradov, zámkov, múzeí v prírode

Hrady, zámky a múzeá v prírode (skanzeny) patria medzi najnavštevovanejšie kultúrne inštitúcie na Slovensku. Za posledný rok ich po kinách navštívil druhý najväčší počet respondentov, a to 62,6 % všetkých opýtaných dospelých, pričom väčšina z nich ich navštívila za sledované obdobie jeden alebo dvakrát. Ôsmaci boli v návštevnosti hradov, zámkov a múzeí v prírode ešte aktívnejší, aspoň raz za rok ich navštívilo viac ako 90 % z nich.

Hrady, zámky a múzeá v prírode vykazujú pritom aj najvyššiu návštevnosť čo sa týka zahraničia, až 30 % opýtaných dospelých respondentov navštívilo hrad, múzeum, skanzen alebo inú kultúrnu pamiatku mimo Slovenska.

Tabuľka č. 6: Návštevnosť hradov, zámkov, múzeí v prírode a iných kultúrnych pamiatok na Slovensku a v zahraničí – porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka (v %)

frekvencia návštevnosti hrady, zámky, múzeá v prírode	dospelí		žiaci 8. ročníka
	na Slovensku	v zahraničí	na Slovensku
asi 1x za mesiac	1,5	0,3	10,7
3-6x za posledných 12 mesiacov	15,8	2,2	28,8
1-2x za posledných 12 mesiacov	45,5	27,5	43,9
ani raz za posledných 12 mesiacov	37,4	70,0	9,8
spolu	100,0	100,0	100,0

Prekážky: O veľkom záujme o túto oblasť kultúry svedčí aj to, že výrazná väčšina, 80 % dospelých respondentov, ktorí navštívili historickú pamiatku aspoň raz za posledných 12 mesiacov, vyjadrilo túžbu navštevovať ich častejšie. Ako najväčšie prekážky, ktoré im v tom bránia, uviedli vzdialenosť od miesta bydliska (44,8 %), nedostatok času (32,9 %) a nedostatok financií (12,3 %). Vzdialenosť od miesta bydliska ako prekážku uviedol najväčší počet respondentov práve v súvislosti s touto oblasťou kultúry.

Rozdiely: Rozdiely vo frekvencii navštevovania hradov, zámkov, skanzenov a iných kultúrnych pamiatok boli identifikované vzhľadom na vek opýtaných. Najstarší respondenti (66 a viac rokov) navštevujú v priemere menej často kultúrne pamiatky ako ostatné vekové skupiny.

Je potrebné však pripomenúť, že v tejto vekovej kategórii je oproti iným ako prekážka častejšie uvádzaný zlý zdravotný stav.

Žiaci: Podobne ako u dospelých, návšteva hradov, zámkov, skanzenov a iných kultúrnych pamiatok je rozšírená aj v skupine ôsmakov. Až 90 % tejto vzorky navštívilo takúto kultúrnu pamiatku za posledných 12 mesiacov vo voľnom čase alebo v rámci programu organizovaného školou.

Tabuľka č. 7: Žiaci 8. ročníka ZŠ - návštevnosť hradov, zámkov, múzeí v prírode, skanzenu a iných kultúrnych pamiatok (v %)

frekvencia návštevnosti hradu, zámky, múzeá v prírode	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
aspoň 1x za mesiac	5,9	15,5
3-6x za posledných 12 mesiacov	17,2	23,7
1-2x za posledných 12 mesiacov	53,9	36,5
ani raz za posledných 12 mesiacov	23,0	24,2
spolu	100,0	100,0

Ôsmaci v priemere navštívili kultúrnu pamiatku častejšie ako dospelí. Hrady a zámky sú populárnym cieľom školských výletov a exkurzií, o čom svedčí fakt, že **až 77 % ôsmakov navštívilo nejaký hrad, zámok alebo inú kultúrnu pamiatku v rámci školy. Kultúrny poukaz poskytovaný Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky na tento účel využilo 40 % z nich.**

Štvrtákov sme sa, vzhľadom na ich vek, pýtali iba otázku, či už niekedy navštívili hrad, zámok alebo inú kultúrnu pamiatku, až 92 % odpovedalo na túto otázku kladne. V rámci programu organizovaného školou navštívilo hrady a zámky až 78,9 % štvrtákov, z nich 55,4 % ich navštívilo aj v rámci voľného času, pričom tretina z nich využila na tento účel kultúrny poukaz.

Tabuľka č. 8: Žiaci 4. ročníka ZŠ - návštevnosť hradov, zámkov a iných kultúrnych pamiatok (v %)

návštevnosť hradov, zámkov, múzeí v prírode	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
navštívila/navštívil	78,9	55,4
nenavštívila/nenavštívil	21,1	44,6
spolu	100,0	100,0

Návštevnosť múzeí

Múzeum za posledných 12 mesiacov na Slovensku navštívila polovica opýtaných dospelých, čím sa stalo 4. najnavštevovanejšou kultúrnou inštitúciou zo všetkých skúmaných kultúrnych inštitúcií a podujatí. V zahraničí navštívilo múzeum za rovnaké obdobie 20 %

respondentov. Žiaci 8. ročníka boli v priemere častejšie v múzeách ako dospelí, v priebehu posledných 12 mesiacov ich navštívilo až 85,1 % z nich.

Tabuľka č. 9: Návštevnosť múzeí - porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ (v %)

frekvencia návštevnosti múzeí porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka	dospelí		žiaci 8. ročníka ZŠ
	na Slovensku	v zahraničí	
aspoň 1x za mesiac	2,6	0,2	10,9
3-6x za posledných 12 mesiacov	12,2	0,8	19,3
1-2x za posledných 12 mesiacov	35,2	20,0	54,9
ani raz za posledných 12 mesiacov	50,0	79,0	14,9
spolu	100,0	100,0	100,0

Rozdiely: Medzi návštevníkmi múzeí prevažujú respondenti s vyšším príjmom a vyšším vzdelaním. Významné sú aj rozdiely podľa miesta bydliska, kým z dospelých pochádzajúcich z Bratislavského kraja navštívilo 63,8 % múzeum v uplynulom roku aspoň raz, z obyvateľov Trenčianskeho a Banskobystrického kraja iba 43,3 %. Celkovo vyjadrilo záujem navštíviť múzeum častejšie 55,6 % respondentov, avšak z tých, ktorí neboli v múzeu v uplynulom roku, väčšina (60 %) ani nemá záujem o túto aktivitu. Ostatní uviedli ako prekážku v prvom rade vzdialenosť od miesta bydliska (34,8 %) a nedostatok času (34,3 %).

Výdavky: Zo všetkých dospelých návštevníkov 30,2 % využilo vstup do múzeí zadarmo (v prvú nedeľu v mesiaci).

Tabuľka č. 10: Dospelí - reálne výdavky na návštevu múzeí (v %)

výdavky na návštevu múzeí	%
0 EUR	15,6
menej ako 20 EUR	56,7
od 21 do 50 EUR	22,1
od 51 do 100 EUR	2,7
viac ako 100 EUR	0,4
nevie	2,5
spolu	100,0

Výdavky na múzeum neprevyšovali pre väčšinu návštevníkov (56,7 %) sumu 20 EUR. Viac ako 20 EUR vydalo v uplynulom roku na návštevu múzea 22,1 % návštevníkov, pričom 53 % respondentov by bolo ochotných vydať na túto oblasť kultúry aj väčšiu finančnú čiastku, keby im to ich finančná situácia dovolila.

Žiaci: Zo žiakov ôsmeho ročníka navštívilo múzeum v uplynulom roku 85,1 %, väčšina z nich v rámci programu organizovaného školou. Celkovo bolo v múzeu v rámci školského programu 75 % ôsmakov, s rodinou v rámci voľného času 60 %. **Z ôsmakov, ktorí navštívili múzeum v rámci programu organizovaného školou, 40 % využilo kultúrny poukaz.**

Tabuľka č. 11: Žiaci 8. ročníka ZŠ - návštevnosť múzeí (v %)

frekvencia návštevnosti múzeí žiaci 8. ročníka	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
aspoň 1x za mesiac	6,0	6,9
3-6x za posledných 12 mesiacov	12,3	12,8
1-2x za posledných 12 mesiacov	57,5	39,8
ani raz za posledných 12 mesiacov	24,3	40,5
spolu	100,0	100,0

Podľa výsledkov výskumu bolo už niekedy v múzeu v rámci školou organizovaného programu 83,5 % štvrtákov a v rámci voľnočasového programu ich bolo 41,4 %. **Múzeum nikdy nenavštívilo 9 % štvrtákov.**

Tabuľka č. 12: Žiaci 4. ročníka ZŠ - návštevnosť múzeí (v %)

návštevnosť múzeí žiaci 4. ročníka	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
navštívila/navštívil	83,5	41,4
nenavštívila/nenavštívil	16,5	58,6
spolu	100,0	100,0

Návštevnosť galérií

Záujem o návštevu galérie alebo iného výstavného priestoru najčastejšie pramení zo záujmu o výtvarné umenie, táto oblasť kultúry však stojí v obľúbenosti na poslednom mieste. Len 23,7 % dospelaj populácie ju zaradilo medzi jednu zo svojich obľúbených oblastí kultúry, 38,8 % sa o túto oblasť zaujíma len okrajovo a 37,5 % respondentov sa o ňu zaujíma málo alebo vôbec. Rozdiel v miere obľúbenosti tejto oblasti kultúry je identifikovateľný podľa stupňa dosiahnutého vzdelania a pohlavia respondentov. Ženy o túto oblasť kultúry prejavujú vyšší záujem ako muži a taktiež respondenti s vyšším vzdelaním sa o výtvarne umenie zaujímajú viac ako respondenti s nižším vzdelaním.

Aspoň raz za posledných 12 mesiacov navštívilo galériu 34,3 % dospelých respondentov na území Slovenska, 10,7 % navštívilo galériu v zahraničí. Žiaci navštívili galériu častejšie a vo väčšom počte, celkovo až 68,1 % ôsmakov navštívilo galériu aspoň raz za sledované obdobie.

Tabuľka č. 13: Návštevnosť galérií – porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ (v %)

frekvencia návštevnosti galérií	dospelí		žiaci 8. ročníka ZŠ
	na Slovensku	v zahraničí	
aspoň 1x za mesiac	1,6	0,1	12,2
3-6x za posledných 12 mesiacov	7,7	0,4	13,8
1-2x za posledných 12 mesiacov	25,0	10,4	42,1
ani raz za posledných 12 mesiacov	65,7	89,1	31,9
spolu	100,0	100,0	100,0

Prekážky: Záujem o častejšiu návštevu galérií vyjadriло 42,2 % dospelých respondentov. Z opýtaných, ktorí galériu za posledných 12 mesiacov nenavštívili ani raz, 27,5 % prejavilo záujem o ich návštevu. Najčastejšie uvádzanou prekážkou návštevy galérie je, rovnako ako v prípade múzeí, nedostatok času (31,8 %) a vzdialenosť od miesta bydliska (30,1 %).

Výdavky: Relatívne nízky záujem o danú oblasť sa odzrkadľuje aj vo výške výdavkov.

Tabuľka č. 14: Dospelí - reálne výdavky na návštevu galérií (v %)

výdavky na návštevu galérií	%
0 EUR	33,8
menej ako 20 EUR	46,9
od 21 do 50 EUR	13,6
od 51 do 100 EUR	2,1
viac ako 100 EUR	0,8
neviem	2,9
spolu	100,0

Galériu nenavštívilo v uplynulom roku 65,6 % respondentov, 33,8 % neuviedlo výdavky na túto oblasť. Väčšina návštevníkov vynaložila na túto oblasť sumu nepresahujúcu 20 EUR (a iba 3 % viac ako 50 EUR). **Na vstup do galérií by však viac ako tretina (38 %) respondentov bola ochotná vydať viac, ako v priebehu posledného roka.**

Súčasťou dotazníka pre dospelých bola aj otázka týkajúca sa využívania **možnosti bezplatného vstupu do galérií počas prvej nedele v mesiaci**, ktorý ponúkajú galérie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. **Z analýzy výsledkov vyplýva, že z respondentov, ktorí boli v uplynulom roku v galérii aspoň raz, túto možnosť využila len necelá štvrtina, avšak ďalšia tretina ju podľa vlastných slov plánuje v budúcnosti využiť.**

Žiaci: Čo sa týka žiakov 8. ročníka, väčšina z nich (61,1 %) vyjadrila k výtvarnému umeniu kladný vzťah, čo sa odráža aj vo frekvencii navštevovania galérií. Aspoň raz za minulý rok ju navštívili viac ako dve tretiny ôsmakov (67,6 %), predovšetkým však v rámci programu organizovaného školou. Prostredníctvom školy navštívilo galériu v uplynulom roku 53 % ôsmakov, z ktorých **37 % využilo na tento účel kultúrny poukaz.**

Tabuľka č. 15: Žiaci 8. ročníka ZŠ - návštevnosť galérií (v %)

frekvencia návštevnosti galérií žiaci 8. ročníka	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
aspoň 1x za mesiac	5,8	8,3
3-6x za posledných 12 mesiacov	8,8	9,9
1-2x za posledných 12 mesiacov	38,4	30,1
ani raz za posledných 12 mesiacov	47,0	51,6
spolu	100,0	100,0

Štvrtákom sme vzhľadom na ich vek položili jednoduchšiu otázku. Chceli sme zistiť, či už boli niekedy v galérii v rámci programu organizovaného školou alebo s rodinou. Na prvú otázku odpovedalo kladne 48,3 % žiakov a na druhú 26,9 %. **Zo štvrtákov, ktorí boli v galérii v rámci programu organizovaného školou, štvrtina využila na tento účel kultúrny poukaz.**

Tabuľka č. 16: Žiaci 4. ročníka ZŠ - návštevnosť galérií (v %)

návštevnosť galérií žiaci 4. ročníka	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
navštívila/navštívil	48,3	26,9
nenavštívila/nenavštívil	51,6	73,1
spolu	100,0	100,0

Pre žiakov je ďalšou možnosťou aktívneho zapájania sa do kultúry aj návšteva rôznych krúžkov záujmovej umeleckej činnosti. Umelecký krúžok navštevuje 12,7 % ôsmakov a 21,5 % štvrtákov.

Návštevnosť divadelných predstavení

Záujem respondentov o divadlo zaostáva za hudbou, filmom, literatúrou a historickými pamiatkami. Vo výskume sme rozlišovali profesionálne a amatérske divadlo, rovnako aj druh alebo žáner predstavení. Divadelné predstavenie navštívilo v predchádzajúcom roku 67,5 % dospelých respondentov, čo je o 17,4 % menej ako ôsmakov, ktorí navštívili divadlo za rovnaké obdobie.

Najvyšší záujem prejavili dospelí respondenti o činohru, ktorej predstavenia navštívila v divadle aspoň raz za uplynulých 12 mesiacov takmer polovica (48,8 %) z nich. Muzikál si pozrelo 28,3 % respondentov, operu alebo operetu 18,1 %. Najnižší záujem bol o balet, ktorý za sledované obdobie navštívilo len 7,6 % dospeljej populácie. V zahraničí navštívilo divadelné predstavenie 11,8 % respondentov.

Jednou z foriem kontaktu s divadelným umením je aj divadelný festival, ktorý spolu s baletom patrí medzi najmenej vyhľadávané podujatia. Za posledný rok ho na Slovensku navštívil každý desiaty respondent, v zahraničí 1,7 % respondentov.

Tabuľka č. 17: Dospelí - návštevnosť divadiel na Slovensku (v %)

frekvencia návštevnosti divadiel	činohra	opera, opereta	muzikál	balet	divadelný festival	ochotnícke divadlo
aspoň 1x za mesiac	2,2	0,5	1,0	0,3	0,2	0,5
3-6x za posledných 12 mesiacov	13,8	3,9	4,2	1,6	0,6	4,6
1-2x za posledných 12 mesiacov	32,8	13,8	23,0	5,7	9,7	28,8
ani raz za 12 mesiacov	51,3	81,8	71,7	92,4	89,5	66,1
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Rozdiely: Častejšie chodia do divadla ženy, aspoň raz za uplynulý rok navštívilo činohru 29 % žien oproti 20 % mužov, operu a operetu 12,2 % žien oproti 6 % mužov, muzikál 18,2 % žien oproti 10 % mužov (balet 4,9 % žien - 2,7 % mužov, ochotnícke divadlo 19,8 % žien - 14,2 % mužov), divadelný festival navštívilo 6,1 % žien oproti 4,4 % mužov. Rovnako ako pri predchádzajúcich oblastiach kultúry, aj divadelné predstavenia sú vo väčšej miere preferované populáciou s vysokoškolským vzdelaním a so stredoškolským vzdelaním s maturitou oproti populácii s nižším vzdelaním.

Záujem o návštevu divadla však prevyšuje jeho reálnu návštevnosť. Svedčí o tom skutočnosť, že až 75 % respondentov vyjadrilo záujem vidieť niektoré z divadelných predstavení častejšie ako v priebehu predchádzajúcich 12 mesiacov. **Dôvody, kvôli ktorým respondenti nenavštevujú divadlo častejšie, sú v prvom rade vzdialenosť od miesta bydliska, nedostatok času, vysoká cena vstupeniek, v prípade predstavení ochotníckych divadiel aj nedostatok informácií o konaní predstavenia.**

Výdavky: Z respondentov, ktorí navštívili divadlo za posledných 12 mesiacov aspoň raz, polovica vydala na tento účel menej ako 20 EUR, tretina viac ako 20, ale menej ako 50 EUR. Z celkového počtu respondentov až 57 % deklarovalo ochotu vydať na návštevu divadla viac finančných prostriedkov v prípade, ak by im to ich finančná situácia dovolila.

Tabuľka č. 18: Dospelí - reálne výdavky na návštevu divadiel (v %)

výdavky na návštevu divadiel	%
0 EUR	23,3
menej ako 20 EUR	30,9
od 21 do 50 EUR	32,0
od 51 do 100 EUR	10,1
viac ako 100 EUR	2,1
neviem	1,5
spolu	100,0

Aktívnu účasť v tejto oblasti kultúry deklarovalo iba 1 % dospelých respondentov (sú členmi ochotníckeho divadla).

Žiaci: Medzi žiakmi ZŠ je záujem o divadlo rôzny. Polovica ôsmakov (53,7 %) vyjadrila pozitívny vzťah k divadlu, napriek tomu je divadlo na poslednom mieste obľúbenosti v porovnaní s ostatnými oblasťami kultúry. **Aspoň raz za posledných 12 mesiacov navštívilo divadlo (predstavenia profesionálneho alebo ochotníckeho divadla) 84,9 % ôsmakov, z nich 30 % využilo na tento účel kultúrny poukaz.**

Tabuľka č. 19: Žiaci 8. ročníka ZŠ - návštevnosť divadiel (v %)

frekvencia návštevnosti divadiel žiaci 8. ročníka	profesionálne divadlo		amatérske divadlo	
	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
aspoň 1x za mesiac	6,0	7,6	4,9	8,0
3-6x za posledných 12 mesiacov	7,8	12,3	11,9	9,3
1-2x za posledných 12 mesiacov	47,2	26,5	39,9	24,1
ani raz za posledných 12 mesiacov	39,0	53,5	43,3	58,6
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0

V prípade žiakov 4. ročníka je obľúbenosť divadla nižšia ako u žiakov 8. ročníka. Iba 26,2 % štvrtákov označilo, že sa mu divadlo páči. Štvrtáci navštívili divadlo predovšetkým v rámci

programu organizovaného školou, zúčastnilo sa ho 81,3 % štvrtákov, pričom 50 % využilo na tento účel kultúrny poukaz, vo voľnom čase divadlo navštívilo 37,2 % štvrtákov.

Tabuľka č. 20: Žiaci 4. ročníka ZŠ - návštevnosť divadiel (v %)

návštevnosti divadiel žiaci 4. ročníka	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
navštívila/navštívil	81,3	37,2
nenavštívila/nenavštívil	18,7	62,8
spolu	100,0	100,0

O divadelné krúžky je väčší záujem medzi žiakmi 4. ročníka, z ktorých 3,8 % navštevuje divadelný krúžok, zo žiakov 8. ročníka krúžok navštevuje 2,3 % žiakov.

Návšteva podujatí spoločenského alebo moderného tanca

Tanec zaraďuje medzi svoje najobľúbenejšie oblasti kultúry 10,9 % dospelaj populácie a celkovo má k tomuto druhu umenia pozitívny vzťah 39,8 % respondentov. Na opačnom konci stoja tí, ktorí o danú oblasť prejavujú malý až žiadny záujem, a tvorí ich takmer tretina (30,7 %) respondentov, ďalších 30 % tvoria tí, ktorí o tento druh umenia javia len okrajový záujem. Nižšiemu záujmu zodpovedá aj nižšia návštevnosť tanečných predstavení.

V predchádzajúcom roku navštívilo predstavenie spoločenského alebo moderného tanca na území Slovenska 14 % a v zahraničí 3,3 % dospelých respondentov. Zo žiakov 8. ročníka ZŠ navštívilo tento druh podujatia podstatne viac, a to až 55,5 % opýtaných.

Tabuľka č. 21: Návštevnosť predstavení spoločenského alebo moderného tanca - porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ (v %)

frekvencia návštevnosti spoločenský alebo moderný tanec	dospelí		žiaci 8. ročníka ZŠ
	na Slovensku	v zahraničí	
aspoň 1x za mesiac	1,4	0,1	11,7
3-6x za posledných 12 mesiacov	1,5	0,4	12,7
1-2x za posledných 12 mesiacov	11,2	2,9	31,1
ani raz za posledných 12 mesiacov	86,0	96,7	44,5
spolu	100,0	100,0	100,0

Rozdiely: Rozdiely v návštevnosti predstavenia spoločenského alebo moderného tanca sme identifikovali vzhľadom na pohlavie, vek a vzdelanie respondentov. Medzi návštevníkmi prevažovali ženy (tvorili 62,8 % všetkých návštevníkov), respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou (41,7 %) a respondenti do 45 rokov (65,4 %).

Prekážky: Záujem o častejšie navštevovanie tohto druhu umenia prejavilo 29,3 % dospelých respondentov. **Ako prekážku, ktorá v častejšom navštevovaní týchto podujatí bráni, uvádzali hlavne nedostatok času, vzdialenosť od miesta bydliska a nedostatok informácií o týchto podujatiach.**

Výdavky: Čo sa týka výdavkov na návštevu predstavení spoločenského alebo moderného tanca, 48,8 % nevydalo žiadnu sumu, 31 % do 20 EUR a 16 % vydalo na tento druh kultúry viac ako 20 EUR.

Tabuľka č. 22: Reálne výdavky návštevníkov na predstavenie spoločenského alebo moderného tanca (v %)

výdavky na návštevu predstavení spoločenského alebo moderného tanca	%
0 EUR	48,8
menej ako 20 EUR	31,0
od 21 do 50 EUR	10,7
od 51 do 100 EUR	3,6
viac ako 100 EUR	1,8
neviem	4,2
spolu	100,0

Žiaci: Žiaci 8. ročníka ZŠ majú k tancu prevažne pozitívny vzťah, avšak v porovnaní s ostatnými oblasťami kultúry je jeho miera obľúbenosti nižšia.

Tento druh umenia má veľmi rada alebo celkom rada viac ako polovica (55,0 %) ôsmakov. Rovnaké percento týchto žiakov navštívilo v predchádzajúcich 12 mesiacoch podujatie spoločenského alebo moderného tanca, a to buď v rámci programu organizovaného školou (38,1 %), alebo vo svojom voľnom čase (40,7 %). **Na tento druh podujatia využilo kultúrny poukaz 31,9 % tých ôsmakov, ktorí sa ho zúčastnili aspoň raz za posledný rok.**

Tabuľka č. 23: Žiaci 8. ročníka ZŠ - návštevnosť predstavení spoločenského alebo moderného tanca (v %)

frekvencia návštevnosti predstavení spoločenského alebo moderného tanca	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
aspoň 1x za mesiac	3,8	10,5
3-6x za posledných 12 mesiacov	8,1	8,6
1-2x za posledných 12 mesiacov	26,1	21,6
ani raz za posledných 12 mesiacov	61,9	59,3
spolu	100,0	100,0

Z opýtaných štvrtákov 40,1 % uviedlo, že sa mu tanec ako druh umenia páči. Predstavenia spoločenského alebo moderného tanca už niekedy navštívilo 60 %, z nich v rámci školy to bolo 37 %, v rámci voľnočasového programu 33 %.

Tabuľka č. 24: Žiaci 4. ročníka ZŠ - návštevnosť predstavení spoločenského alebo moderného tanca (v %)

návštevnosť predstavení spoločenského alebo moderného tanca	v rámci programu organizovaného školou	vo voľnom čase
navštívila/navštívil	37,3	33,2
nenavštívila/nenavštívil	62,7	66,8
spolu	100,0	100,0

Zo žiakov navštevuje krúžok spoločenského alebo moderného tanca 9,5 % ôsmakov a 12,4 % štvrtákov, krúžok ľudových tancov navštevuje 5,5 % ôsmakov a 5,4 % štvrtákov.

Záujem o hudobnú produkciu

Hudba je najobľúbenejšou oblasťou kultúry a počúvanie hudby, či už prostredníctvom rádia, CD, internetu, alebo iného média, patrí medzi najčastejšie vykonávané činnosti v oblasti kultúry.

Až 85,3 % dospelých vyjadrilo pozitívny vzťah k hudbe, ako svoju najobľúbenejšiu oblasť ju označila tretina (34,9 %) respondentov. Medzi obľúbené oblasti, o ktoré respondenti javia záujem, ju zaradila až polovica respondentov (50,4 %). Iba 2,8 % respondentov sa nezaujíma o hudbu vôbec a 11,9 % populácie sa o ňu zaujíma okrajovo. Vysoký záujem o hudbu vykazuje každá veková kategória, no najväčší záujem o túto oblasť kultúry deklarovali respondenti vo veku 18 až 25 rokov.

Tabuľka č. 25: Dospelí - záujem o hudbu podľa veku (v %)

miera záujmu o hudbu	vek					
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 a starší
táto oblasť kultúry ma zaujíma	96,7	86,2	87,6	86,7	81,1	72,5
táto oblasť kultúry ma zaujíma iba okrajovo	3,3	12,3	11,6	11,8	17,9	24,6
táto oblasť kultúry ma nezaujíma	0,0	1,5	0,9	1,5	1,0	2,8
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Počúvaníu hudby prostredníctvom rozhlasu, CD, MP3 prehrávača, internetu alebo iným spôsobom sa venuje s rôznou pravidelnosťou až 97,3 % dospelaj populácie. Takmer dve tretiny dospelých (65,4 %) počúvajú hudbu každý deň, 23,1 % aspoň raz za týždeň.

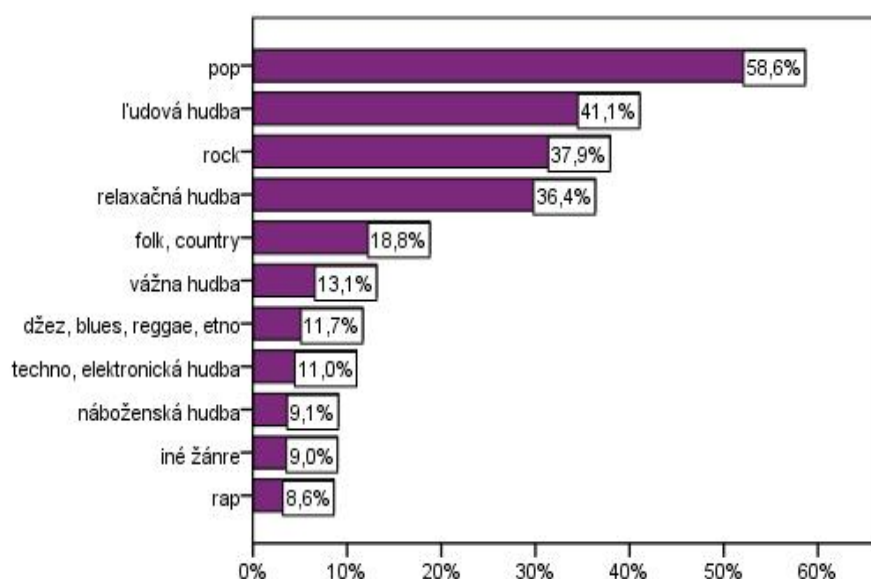
Pre ôsmakov má hudba výnimočné postavenie. Je to ich vysoko najobľúbenejšia oblasť kultúry, ktorú má na málo výnimiek každý rád (96,5 %), a ktorá je súčasťou ich každodenného života. Viac ako 80 % ôsmakov počúva hudbu každý deň.

Pre štvrtákov je hudba tiež najobľúbenejšou oblasťou, 80 % štvrtákov ju má rado a viac ako polovica z nich (54,3 %) sa venuje jej počúvaníu každý deň.

Preferencia hudobných žánrov

Medzi dospelými je najobľúbenejším hudobným žánrom pop, druhým je ľudová hudba, po ktorej nasleduje rocková a relaxačná hudba. Poradie obľúbenosti hudobných žánrov vytvorené dospelou populáciou znázorňuje nasledujúci graf.

Graf č. 4: Dospelí - obľúbenosť jednotlivých hudobných žánrov

Rozdiely: Poradie obľúbenosti hudobných žánrov sa mení v závislosti od veku respondentov. Popovú, rockovú, rap, techno a elektronickú hudbu označili ako najradšej počúvané hudobné žánre najmladší z dospelých respondentov (18 až 35 rokov). Ľudovú hudbu uprednostňujú starší a jej obľúbenosť rastie s rastúcim vekom, podobne je to aj v prípade obľúbenosti vážnej hudby.

Tabuľka č. 26: Obľúbenosť jednotlivých hudobných žánrov podľa veku (v %)

	vek							
	žiaci 4. r.	žiaci 8. r.	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 – 55	56 - 65	66 a starší
pop	52,0	61,0	73,7	72,4	69,6	61,4	39,1	27,3
rock	34,0	34,9	57,9	52,6	45,1	42,3	18,2	3,8
techno, elektronická	-	33,8	30,9	22,4	7,6	3,7	2,6	0,0
rap	49,5	49,2	30,9	17,2	4,5	1,1	0,5	0,0
džez, blues, reggae	-	9,6	15,8	13,0	10,3	12,7	10,4	7,6
folk, country	-	4,0	7,9	11,5	20,5	23,8	24,5	23,5
náboženská hudba	-	3,1	5,3	4,7	4,9	8,5	14,1	20,5
ľudová hudba	15,3	8,6	7,9	21,4	34,4	45,5	64,1	79,5
vážna hudba	16,9	7,8	5,9	8,9	10,7	11,1	20,8	23,5
relaxačná hudba	-	14,4	21,7	29,2	42,9	42,3	43,2	34,1
detské pesničky	9,1	-	-	-	-	-	-	-

Rozdiely v žánrovej preferencii sú viditeľné aj v závislosti od pohlavia. Najväčšie rozdiely sú v prípade relaxačnej, ľudovej a rockovej hudby, kým prvé dva hudobné žánre preferuje viac žien ako mužov, rocková hudba je preferovaná hlavne mužmi.

Tabuľka č. 27: Návšteva koncertov vážnej hudby – dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ (v %)

frekvencia návštevnosti koncertov vážnej hudby	dospelí		žiaci 8. ročníka
	na Slovensku	v zahraničí	na Slovensku
aspoň 1x za mesiac	0,9	0,1	9,7
3-6x za posledných 12 mesiacov	2,8	0,7	6,9
1-2x za posledných 12 mesiacov	12,9	3,3	20,7
ani raz za posledných 12 mesiacov	83,4	95,9	62,7
spolu	100,0	100,0	100,0

Návšteva koncertov

Popri počúvaní hudby nie je možné opomenúť hudobný zážitok, ktorý ponúka účasť na živom koncerte. Za skúmané obdobie, za uplynulých 12 mesiacov, navštívila koncert vážnej alebo populárnej hudby viac ako polovica dospelých respondentov (58,1 %).

Tabuľka č. 28: Návšteva koncertov populárnej hudby – dospelí a žiaci 8.ročníka ZŠ (v %)

frekvencia návštevnosti koncertov populárnej hudby	dospelí		žiaci 8. ročníka
	na Slovensku	v zahraničí	na Slovensku
aspoň 1x za mesiac	4,1	0,6	12,4
3-6x za posledných 12 mesiacov	12,2	2,8	12,3
1-2x za posledných 12 mesiacov	33,8	17,7	33,4
ani raz za posledných 12 mesiacov	50,0	78,8	41,9
spolu	100,0	100,0	100,0

Koncerty populárnej hudby sú navštevované častejšie a s väčším počtom respondentov ako koncerty vážnej hudby. Na Slovensku v priebehu minulého roka navštívilo koncert populárnej hudby 50 % respondentov, ktorý je týmto (spolu s múzeom) štvrtým najnavštevovanejším kultúrnym podujatím. **Za rovnaké obdobie navštívilo koncert populárnej hudby v zahraničí 21,2 % dospeljej populácie, čím sa tento druh podujatia stal druhým najvyhľadávanejším podujatím mimo Slovenska.** Koncerty populárnej hudby navštevujú predovšetkým mladší respondenti, s rastúcim vekom účasť na koncertoch klesá.

V prípade koncertov vážnej hudby je návštevnosť nižšia. Na Slovensku navštívilo koncert vážnej hudby 16,6 %, v zahraničí 4,1 % respondentov. Je nutné však dodať, že celkový počet koncertov vážnej hudby bol na Slovensku nižší ako počet koncertov populárnej hudby.

Tabuľka č. 29: Podiel respondentov - žiaci 8.ročníka ZŠ a dospelí, ktorí navštívili koncerty populárnej alebo vážnej hudby podľa veku (v %)

návšteva koncertov	vek						
	žiaci 8.ročníka	18 – 25	26 – 35	36 – 45	46 – 55	56 – 65	66 a starší
koncert populárnej hudby	59,7	77,1	64,6	56,0	47,7	36,3	14,1
koncert vážnej hudby	37,1	7,2	14,4	13,8	21,0	25,4	15,5

Rozdiely: Podľa miesta bydliska kraje západného Slovenska, najmä Bratislavský kraj, vykazujú väčší pomer návštevníkov koncertov populárnej hudby ako ostatné regióny Slovenska.

V návštevnosti koncertov vážnej hudby sú významné aj ďalšie rozdiely, koncert je najpopulárnejší medzi respondentmi vo veku 46 až 65 rokov, ktorí žijú vo väčších mestách, majú nadpriemerný príjem a vyššie vzdelanie.

Prekážky: Záujem navštíviť koncert populárnej hudby častejšie ako za uplynulých 12 mesiacov prejavila viac ako polovica respondentov (59,2 %). **Ako hlavnú prekážku, ktorá im**

v tom bráni, uviedlo až 42,1 % respondentov nedostatok financií a vysokú cenu vstupeniék. Medzi ďalšie bariéry patria nedostatok voľného času (22,9 %) a vzdialenosť od miesta bydliska (19,8 %).

O častejšiu návštevnosť koncertov vážnej hudby je záujem nižší, vyjadrilo ho 28 % respondentov, ktorí ako prekážku uviedli najmä nedostatok času (26,7 %), vzdialenosť od miesta bydliska (23,8 %) a nedostatok financií (20,9 %).

Výdavky: Z respondentov, ktorí navštívili koncert za posledných 12 mesiacov aspoň raz, sa každý piaty zúčastnil podujatia ktoré neplatil. Takmer 25 % vydalo na túto oblasť do 20 EUR, ďalších 29,9 % respondentov viac ako 20 EUR, ale menej ako 50 EUR.

Inými výdavkami v oblasti hudby sú výdavky na nákup nosičov s hudobnou produkciou alebo poplatky vo forme úhrady za prenos hudobných diel na iné médium. Do tejto formy hudobného zážitku investovalo 19,6 % respondentov, medzi nimi však prevažujú tí, ktorých výdavok bol menší ako 20 EUR.

Tabuľka č. 30: Dospelí - reálne výdavky na návštevu koncertov (v %)

výdavky na návštevu hudobných koncertov	%
0 EUR	19,1
menej ako 20 EUR	24,6
od 21 do 50 EUR	29,9
od 51 do 100 EUR	17,4
viac ako 100 EUR	6,8
neviem	2,3
spolu	100,0

Tabuľka č. 31: Dospelí - reálne výdavky na nákup hudobnej produkcie (v %)

výdavky na nákup hudobnej produkcie	%
0 EUR	80,4
menej ako 20 EUR	7,8
od 21 do 50 EUR	6,8
od 51 do 100 EUR	2,4
viac ako 100 EUR	1,1
neviem	1,4
spolu	100,0

Žiaci: Frekvencia navštevovania koncertov u ôsmakov a štvrtákov neodráža ich pozitívny vzťah k hudbe, čo zrejme súvisí s ich vekom a s tým obmedzením účasti na masovom podujatí.

Za posledných 12 mesiacov sa koncertu populárnej hudby zúčastnilo 57,9 % a koncertu vážnej hudby 37,1 % ôsmakov. Z ôsmakov, ktorí sa zúčastnili koncertu populárnej alebo vážnej hudby v rámci programu organizovaného školou, necelá polovica využila na tento účel kultúrny poukaz.

Tabuľka č. 32: Žiaci 8. ročníka ZŠ - návšteva koncertov (v %)

frekvencia návštevnosti žiaci 8. ročníka	koncert vážnej hudby		koncert populárnej hudby	
	v rámci programu organizovaného školou	v rámci voľného času	v rámci programu organizovaného školou	v rámci voľného času
aspoň raz za posledných 12 mesiacov	22,9	26,7	28,3	49,5
ani raz za posledných 12 mesiacov	77,1	73,3	71,7	50,5
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0

Štvrtákom sme položili jednoduchšie formulovanú otázku, či už boli niekedy na koncerte. Koncert populárnej hudby už niekedy navštívilo 63 % štvrtákov a koncert vážnej hudby 47,5 %. Kým na koncertoch populárnej hudby sa zúčastnilo viac žiakov v rámci mimoškolského času, na koncerte vážnej hudby bolo viac žiakov v rámci programu organizovaného školou, hoci iba 14 % využilo na tento účel kultúrny poukaz.

Tabuľka č. 33: Žiaci 4. ročníka ZŠ - návštevnosť koncertov (v %)

návšteva koncertov žiaci 4. ročníka	koncert vážnej hudby		koncert populárnej hudby	
	v rámci programu organizovaného školou	v rámci voľného času	v rámci programu organizovaného školou	v rámci voľného času
navštívila/navštívil	30,3	22,6	31,1	56,1
nenavštívila/nenavštívil	69,5	77,3	68,8	43,7
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0

Hudba je oblasťou, na ktorej sa finančne spolupodieľajú už aj niektorí najmladší respondenti, 5,6 % žiakov 8. ročníka a 5,7 % žiakov 4. ročníka ZŠ vydalo na nákup nosiča s hudbou peniaze zo svojho vreckového.

Záujem o hudobné umenie sa prejavil aj v návšteve hudobných krúžkov. V rámci obidvoch vekových skupín žiakov je hudobný krúžok najnavštevovanejším umeleckým krúžkom.

Zo žiakov 8. ročníka ho navštevuje 12,7 % a zo žiakov 4. ročníka až 18,6 %. Účasť v speváckych krúžkoch je už nižšia, navštevuje ich 6 % ôsmakov a 7,3 % štvrtákov.

V rámci dospelaj populácie je najzastúpenejší spevácky zbor, v ktorom pôsobí 5,3 %, členmi hudobných skupín je 1,5 % dospelých.

Záujem o literatúru, čítanosť kníh

Záujem o literatúru prejavila viac ako polovica respondentov dospelaj populácie (54,7 %), okrajový záujem prejavilo 28,7 %, malý až žiadny záujem 16,5 % respondentov. Nízky záujem o literatúru sa prejavil aj v prípade niektorých žiakov. Pozitívny vzťah k literatúre vyjadrila síce viac ako polovica ôsmakov (56,5 %), ale iba 19,2 % štvrtákov označilo, že sa im literatúra páči.

Tabuľka č. 34: Záujem o literatúru – porovnanie dospelí a žiaci 8. a 4. ročníka ZŠ (v %)

Dospelí	%
zaujíma ma, patrí medzi moje obľúbené oblasti kultúry	54,7
zaujíma ma okrajovo	28,7
zaujíma ma najmenej	8,6
nezaujíma ma vôbec	7,9
spolu	100,0
žiaci 8. ročníka	%
mám veľmi rada/rád	13,0
mám celkom rada/rád	43,5
nemám to rada/rád	27,8
nemám k tomu žiadny vzťah	15,7
spolu	100,0
žiaci 4. ročníka	%
páči sa mi	19,2
nepáči sa mi	80,8
spolu	100,0

Miera obľúbenosti literatúry sa odráža aj v počte prečítaných kníh. Štvrtina (24,7 %) respondentov dospelaj populácie neprečítala za posledných 12 mesiacov ani jednu knihu

a ďalšia štvrtina (24,3 %) jednu až dve knihy. Naopak, najväčších nadšencov literatúry, teda tých, ktorí za uplynulý rok prečítali viac ako 50 kníh, reprezentuje iba 2,3 % respondentov.

Tabuľka č. 35: Počet prečítaných kníh – porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ (v %)

počet kníh	dospelí	žiaci 8. ročníka ZŠ
50 a viac	2,3	–
24 - 49	3,5	6,3
12 - 23	9,5	6,3
do 11	14,6	10,1
do 5	21,1	21,8
1 - 2	24,3	30,8
žiadna	24,7	24,7
spolu	100,0	100,0

Rozdiely: Rozdiely v počte prečítaných kníh sú pozorovateľné podľa niektorých demografických znakov, sú to predovšetkým vek, vzdelanie, pohlavie a národnosť respondentov. Analýza výsledkov poukazuje na skutočnosť, že najvyššiu čítanosť kníh vykazujú vekové kategórie populácie od 36 do 45 rokov a od 56 do 65 rokov, v závislosti od vzdelania respondenti s ukončeným vysokoškolským a stredoškolským vzdelaním s maturitou.

Tabuľka č. 36: Dospelí - počet prečítaných kníh podľa vybraných demografických charakteristík respondentov(%)

	počet kníh						
	1-2	do 5	do 11	12-23	24-50	50 a viac	žiadna
Pohlavie							
žena	21,0	23,6	16,4	13,1	6,0	3,8	16,0
muž	27,9	18,3	12,6	5,6	0,8	0,8	34,1
vek							
18-25 rokov	22,2	21,6	13,1	9,2	2,0	2,6	29,4
26-35 rokov	27,7	15,4	16,4	7,7	2,1	1,5	29,2
36-45 rokov	30,2	25,3	12,9	9,3	2,7	2,7	16,9
46-55 rokov	25,6	20,0	14,9	7,2	4,1	3,1	25,1
56-65 rokov	17,9	24,4	16,4	11,4	5,0	2,5	22,4
66-75 rokov	20,0	19,2	14,2	13,3	5,0	1,7	26,7
nad 76 rokov	18,2	13,6	9,1	13,6	9,1	0,0	36,4
vzdelanie							
základné	21,7	15,9	13,0	5,8	1,4	1,4	40,6
stredoškolské bez maturity	25,4	18,3	9,3	5,9	1,7	2,0	37,4
stredoškolské s maturitou	25,2	22,5	16,9	10,5	4,2	3,2	17,4
vysokoškolské	21,3	24,9	20,4	15,6	6,2	1,8	9,8
národnosť							
slovenská	23,3	20,9	14,7	10,0	3,7	2,4	25,1

maďarská	32,1	23,2	13,4	5,4	2,7	2,7	20,5
rómska	20,0	10,0	30,0	0,0	0,0	0,0	40,0
iná	38,5	23,1	7,7	15,4	0,0	0,0	15,4

Preferencie literárnych žánrov

Medzi čitateľmi sú najobľúbenejšími literárnymi žánrami román, novela a poviedka, čo uviedlo 51,9 % respondentov, z ktorých viac ako polovicu tvoria ženy (58 %). Po nich nasleduje detektívka a kriminálka (preferuje 31,3 % respondentov), vedecká, populárno-vedecká literatúra a náučná literatúra (preferuje 28 % respondentov) a historický román (preferuje 23,3 % respondentov).

Tabuľka č. 37: Obľúbenosť literárnych žánrov - porovnanie dospelí, žiaci 8. a 4. ročníka ZŠ (v %)

literárny žáner	dospelí	žiaci 8. ročníka	žiaci 4. ročníka
román, novela, poviedka	51,9	24,6	13,1
poézia	5,3	6,4	11,9
literatúra faktu, odbornovo-vedecká a populárno-vedecká literatúra	28,0	9,2	27,0
dobrodružná literatúra	17,3	33,9	50,2
detektívka, kriminálka	31,3	25,2	
historický román	23,3	7,3	22,8
sci-fi, fantasy	9,0	33,9	10,7
životopis	19,1	7,9	–
cestopis	18,0	3,8	–
romantická literatúra	16,8	16,6	–
náboženská, duchovná literatúra	13,0	1,5	–
náučná literatúra	23,9	5,5	27,1
rozprávka	–	–	45,9
komiks	–	–	39,7

Rozdiely: Muži preferujú predovšetkým literatúru faktu, náučnú a odbornú literatúru, detektívku a kriminálne romány. Výrazný rodový rozdiel je viditeľný aj v obľúbenosti romantickej literatúry, ktorú zaradilo medzi najradšej čítané 27,3 % žien ale iba 2,3 % mužov.

Tabuľka č. 38: Dospelí - obľúbenosť literárnych žánrov podľa pohlavia (v %)

literárny žáner	muži	ženy
román, novela, poviedka	27,7	69,2
poézia	2,3	7,4
literatúra faktu, odbornovo-vedecká a populárno-vedecká literatúra	38,9	20,1
dobrodružná literatúra	22,3	13,8
detektívka, kriminálka	38,0	26,5
historické romány	18,9	26,5
sci-fi, fantasy	16,0	3,9
životopis	15,4	21,8
cestopis	24,0	13,8
romantická literatúra	2,3	27,3
náboženská, duchovná literatúra	9,4	15,6
náučná literatúra	30,3	19,3

Preferencia jednotlivých literárnych žánrov sa líši aj v závislosti od veku respondentov. Poéziu, historický román, náboženskú a duchovnú literatúru preferuje staršia generácia, literárne žánre ako sci-fi a fantasy, literatúru faktu, odbornovo-vedeckú literatúru, populárno-vedeckú literatúru a náučnú literatúru preferuje skôr mladšia generácia.

Žiaci: Čítanie kníh je v prípade žiakov 8. ročníka ZŠ obdobné ako v prípade dospelých populácie, 75,3 % z nich prečítalo aspoň jednu knihu za uplynulý rok. Najrozšírenejšiu skupinu čitateľov tvoria tí ôsmaci, ktorí prečítali 1 až 2 knihy (30,8 %). Tri až päť kníh za posledných 12 mesiacov prečítalo 21,8 % ôsmakov, do 11 kníh prečítalo 10,1 % a od 12 do 23 kníh rovnako ako viac než 24 kníh 6,3 % žiakov. Ani jednu knihu neprečítalo 24,7 % ôsmakov. Obdobné rozdiely sú aj v počte prečítaných kníh v závislosti od pohlavia žiakov.

Tabuľka č. 39: Žiaci 8. ročníka ZŠ - počet prečítaných kníh podľa pohlavia (v %)

počet kníh	dievčatá	chlapci
24 a viac kníh	10,7	2,3
12-23 kníh	10,7	2,3
6-11 kníh	15,9	4,9
3-5 kníh	22,7	21,1
1-2 knihy	27,6	33,5
žiadnu	12,3	35,8
spolu	100,0	100,0

Výnimkou sú žiaci 4. ročníka ZŠ, z ktorých 93,2 % číta knihy, a čítaniu kníh raz alebo viackrát za týždeň sa venuje 40,9 % z nich. Podobne ako platí pre dospelých a ôsmakov, aj v skupine štvrtákov čítajú viac dievčatá.

Tabuľka č. 40: Žiaci 4. ročníka ZŠ - frekvencia čítania kníh (v %)

frekvencia čítania žiaci 4. ročníka	žiaci 4. ročníka spolu	osobitne dievčatá	osobitne chlapci
každý deň	17,2	21,1	13,7
raz alebo viackrát za týždeň	40,9	42,2	39,7
raz alebo viackrát za mesiac	21,9	24,6	19,4
raz alebo viackrát za rok	8,3	6,1	10,3
menej ako raz za rok	5,0	1,9	7,7
nečítam knihy	6,8	4,2	9,1
spolu	100,0	100,0	100,0

Medzi najpreferovanejšie literárne žánre patrí v prípade žiakov 8. ročníka ZŠ dobrodružná literatúra, sci-fi a fantasy (33,9 %). Nasleduje detektívka a kriminálne príbehy (25,2 %), romány, novely a poviedky (24,6 %), romantickú literatúru číta 16,6 % žiakov.

Štvrtáci majú najväčší záujem o dobrodružné príbehy a detektívky (50,2 %), príbehy o zvieratách a prírode (48,6 %), rozprávky (45,9 %) a komiksy (39,7 %).

E-knihy a audioknihy

Tabuľka č. 41: Dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ - rozšírenosť e-kníh a audiokníh (v %)

e-knihy	dospelí	žiaci 8. ročníka ZŠ
pozná a číta	10,7	14,4
pozná ale nečíta	53,2	63,5
nepozná	36,1	22,0
spolu	100	100

Tabuľka č. 42: Dospelí – rozšírenosť audiokníh (v %)

audioknihy	%
pozná a počúva	5,6
pozná ale nepočúva	57,9
nepozná	36,5
spolu	100

Neustály vývoj technológií so sebou prináša aj nové možnosti a spôsoby čítania kníh v podobe e-kníh a audiokníh, ktoré pozná viac ako polovica (e-knihy 63,9 %, audioknihy 63,5 %) dospelých a takmer 80 % ôsmakov.

Rozšírenejšie sú však elektronické podoby kníh, ktoré za uplynulých 12 mesiacov čítalo 10,7 % dospelaj populácie a 14,4 % ôsmakov, medzi nimi aj takí, ktorí knihy v klasickej podobe nečítajú. Obdobne ako pri tlačенých knihách je priemerný počet prečítaných e-kníh 1-2 knihy ročne. Rovnaký počet evidujeme aj pri audio knihách, ktoré si za posledný rok vypočulo 5,6 % dospelých respondentov. Túto formu kníh vyhľadávajú najmä tí, ktorí čítajú aj knihy v klasickej tlačenej podobe.

V populácii dospelých poznajú a čítajú e-knihy v prvom rade mladšie vekové kategórie. Vo všeobecnosti platí, že v skupine dospelých rastom veku klesá vedomosť (ako aj čítanosť) o takejto forme kníh. Zo žiakov 8. ročníka však pozná a číta e-knihy menej opýtaných ako vo vekovej kategórii 18 až 25 ročných, avšak viac, ako v kategórii 26 až 35 ročných.

Tabuľka č. 43: Žiaci 8. ročníka ZŠ a dospelí podľa veku - rozšírenosť audiokníh (v %)

audioknihy	vek						
	žiaci 8. ročníka	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 a starší
pozná a číta	14,4	18,3	14,9	14,2	7,2	7,0	1,4
pozná ale nečíta	63,5	65,4	62,1	61,8	57,9	43,3	21,8
nepozná	22,2	16,3	23,1	24,0	34,9	49,8	76,8
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Výdavky: V prípade výdavkov na literatúru boli sledované výdavky na nákup kníh a výdavky na poplatky za požičiavanie kníh vrátane členského poplatku knižnice, a to na 2 úrovniach, na úrovni reálnych výdavkov a na úrovni deklarovanej ochoty vydať na túto oblasť kultúry vyššiu sumu v prípade, ak by to finančná situácia respondenta dovolila.

Na nákup kníh v minulom roku uviedlo výdavky viac ako 75 % respondentov, väčšina z nich uviedla výdavky v sume viac ako 20 EUR ale menej ako 50 EUR. Na nákup kníh by však až 80,4 % respondentov bolo ochotných vydať viac peňazí, ak by im to ich finančná situácia dovolila. Ochotu vydať na kúpu kníh viac peňazí prejavili aj tí respondenti, ktorí v priebehu minulého roka na túto oblasť nevyčlenili žiadne výdavky.

Druhú skupinu výdavkov predstavovali výdavky za požičiavanie kníh a poplatky za členské v knižnici. Ku knihám sa dostáva prostredníctvom knižničnej výpožičky 35 % respondentov, z nich 22 % nevydalo na tento účel žiadne finančné prostriedky, ďalšie dve tretiny vydali sumu nepresahujúcu 20 EUR.

Tabuľka č. 44: Dospelí - reálne výdavky na nákup kníh a požičiavanie kníh v knižniciach (v %).

výdavky na nákup a požičiavanie kníh	nákup kníh	požičiavanie kníh
0 EUR	26,9	22,4
do 20 EUR	21,4	67,7
od 21 do 50 EUR	27,1	7,8
od 51 do 100 EUR	15,8	0,7
nad 100 EUR	8,0	0,0
neviem	0,8	1,4
spolu	100,0	100,0

Spôsob získavania kníh: Nákup kníh v kamennom alebo internetovom obchode patrí medzi najčastejšie spôsoby, akým dospelá populácia získava knihy. Tento spôsob využíva až 65,3 % respondentov. Druhým najrozšírenejším spôsobom, ktorý využíva 55,7 % respondentov, je požičiavanie si kníh v rámci rodiny alebo od priateľov či iných známych. Formou darčiek získava knihy 54,7 % respondentov.

Žiaci obidvoch skúmaných ročníkov ZŠ sa ku knihám dostávajú najčastejšie prostredníctvom domácej knižnice, v triedach 8. ročníka tento spôsob využíva 39,7 % čitateľov a v triedach 4. ročníka až 72,5 %. Nasleduje skupina čitateľov, ktorým knihy kupujú ich rodičia alebo známi, a tí, ktorí si knihy požičiavajú z knižnice. Z knižnice si knihy požičiava 27,7 % ôsmakov a 42,1 % štvrtákov.

Najmladšie ročníky vykazujú už aj čítanie alebo sťahovanie kníh prostredníctvom internetu, tento spôsob využíva 18 % ôsmakov a 10 % štvrtákov.

Tabuľka č. 45: Najčastejší spôsob získavania kníh (v %)

spôsob získavania kníh	dospelí	žiaci 8. ročníka	žiaci 4. ročníka
vyberá z domácej knižnice	12,2	39,7	72,5
dostáva ako darček	54,7	38,6	46,9
požičiava si z knižnice	35,1	27,0	42,1
požičiava si od kamarátov alebo známych	55,7	26,7	15,1
vyhľadáva na internete voľne dostupné knihy	6,1	18,0	10,0
kupuje	65,3	15,9	13,1

Aj napriek tomu, že pre žiakov ZŠ bola možnosť kúpiť si knihu zo svojho vreckového jedným z najmenej využívaných spôsobov, ako sa ku knihe dostať, išlo o najčastejšiu investíciu z ich vreckového. **Knihu si kúpilo zo svojho vreckového 16,8 % ôsmakov a 19,9 % štvrtákov.**

Literárny krúžok navštevuje necelé jedno percento dospelých (0,9 %).

Venovanie sa literatúre vo svojom voľnom čase nepatrí medzi najobľúbenejšiu činnosť ani pre žiakov ZŠ, v prípade žiakov 8. ročníka navštevuje literárny krúžok len 1,8 % respondentov, v prípade žiakov 4. ročníka 3,5 %.

Čítanie denníkov, časopisov v tlačenej forme alebo ich elektronických verzií

Čítanie denníkov a časopisov patrí medzi bežné činnosti prevažnej väčšiny obyvateľov. Z výsledkov výskumu vyplýva, že až 70 % respondentov číta nejaký denník alebo časopis aspoň raz za týždeň.

Tlačená forma vydania denníkov a časopisov je stále populárnejšia ako elektronická, výnimku tvoria zahraničné denníky a časopisy, ktoré sú ľahšie dostupné prostredníctvom internetu v elektronickej forme. Aspoň raz za týždeň číta slovenské denníky v tlačenej alebo elektronickej forme 66 % respondentov, ktorých budeme považovať za pravidelných čitateľov týchto médií. Je potrebné však rozlišovať pravidelných čitateľov tlačených a elektronických denníkov, medzi ktorými existujú rozdiely podľa demografických znakov. Denníky a časopisy v tlačenej forme nečíta 10,4 % respondentov.

Tabuľka č. 46: Dospelí - frekvencia čítania denníkov a časopisov (v %)

typ denníka, časopisu	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok, vôbec
slovenské denníky v tlačenej forme	18,2	35,8	20,1	6,8	19,1
slovenské denníky na internete	11,8	18,8	13,1	5,0	51,4
zahraničné denníky v tlačenej forme	0,5	3,5	4,6	6,5	84,9
zahraničné denníky na internete	1,8	4,3	7,4	4,1	82,4
slovenské časopisy zamerané na kultúru	0,5	4,3	11,6	11,4	72,1
ostatné slovenské časopisy v tlačenej forme	0,8	18,6	31,2	13,2	36,1
ostatné slovenské časopisy na internete	0,8	5,3	15,5	7,7	70,7
zahraničné časopisy v tlačenej forme	0,0	2,1	7,7	8,6	81,7
zahraničné časopisy na internete	0,4	2,5	5,2	6,5	85,4

Rozdiely: Pravidelní čitatelia elektronickej formy denníkov sú mladší, ich priemerný vek je 41 rokov, čo je o 7 rokov menej ako priemerný vek pravidelných čitateľov tlačenej formy denníkov (48 rokov). Podľa stupňa vzdelania prevažujú medzi pravidelnými čitateľmi tlačenej formy denníkov respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou (37,2 %) a bez maturity (36,8 %). Medzi pravidelnými čitateľmi elektronickej formy denníkov prevažujú respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou (46,2 %) a s vysokoškolským vzdelaním (30,9 %). Niektorí respondenti však pravidelne čítajú obe formy vydania denníkov (18 % respondentov).

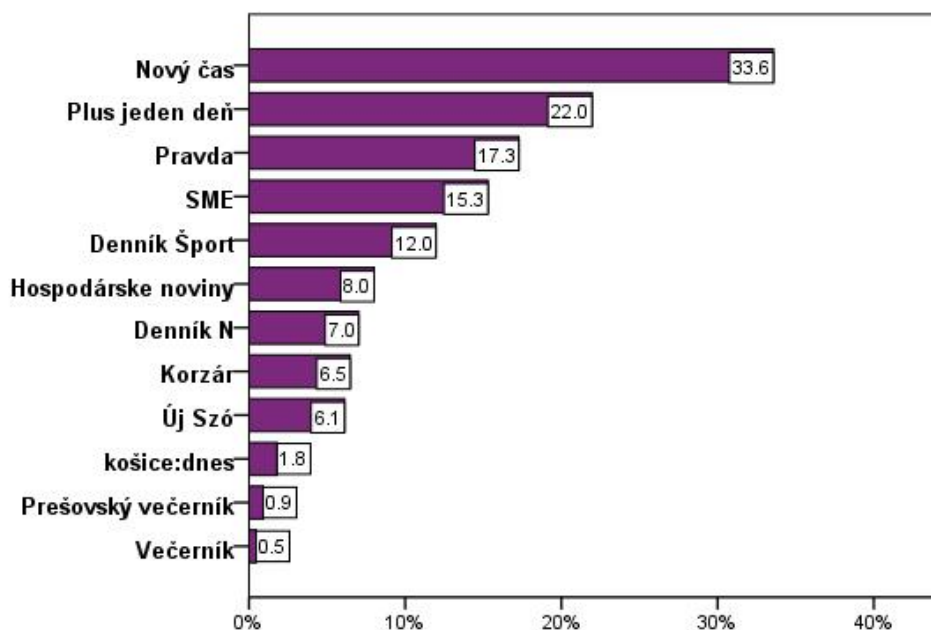
Tabuľka č. 47: Dospelí - vzdelanostná štruktúra pravidelných čitateľov denníkov v tlačenej a elektron. forme (%)

vzdelanie	slovenské denníky v tlačenej forme	slovenské denníky v elektronickej forme
základné	5,2	4,1
stredoškolské bez maturity	36,8	18,8
stredoškolské s maturitou	37,2	46,2
vysokoškolské	20,8	30,9
spolu	100,0	100,0

Čítanosť denníkov

Okrem skúmania frekvencie čítania slovenských denníkov bola pozornosť zameraná aj na čítanosť konkrétnych titulov. Graf uvádza percentuálny podiel respondentov, ktorí čítajú uvedené denníky aspoň raz za týždeň.

Graf č. 5: Dospelí - podiel respondentov čítajúcich uvedené denníky aspoň raz za týždeň

Najčítanejším denníkom je Nový čas, ktorý číta každý tretí dospelý. Po ňom nasledujú Plus jeden deň (22 %), Pravda (17,3 %) a denník SME (15,3 %). Celkovo 11 % obyvateľov nečíta žiadny slovenský denník (vrátane denníkov v jazyku národnostných menšín).

Najväčšie rozdiely v profile pravidelných čitateľov prvých štyroch najčítanejších slovenských denníkov boli zistené v kontexte najvyššieho dosiahnutého vzdelania. Hoci jadro čitateľov všetkých štyroch denníkov tvoria respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou, v prípade denníkov Nový čas a Plus jeden deň je druhou najzastúpenejšou kategóriou stredoškolské vzdelanie bez maturity, v prípade denníkov Pravda a SME vysokoškolské vzdelanie. Vysokoškolské vzdelanie má približne každý piaty pravidelný čitateľ denníkov Nový čas a Plus jeden deň, ale každý tretí pravidelný čitateľ denníkov Pravda a SME.

Tabuľka č. 48: Vzdelanostná štruktúra pravidelných čitateľov najčítanejších denníkov (v %)

vzdelanie	Nový čas	Plus jeden deň	Pravda	SME
základné	5,1	2,0	3,1	2,4
stredoškolské bez maturity	37,0	33,2	28,1	23,5
stredoškolské s maturitou	38,6	42,2	38,0	38,8
vysokoškolské	19,3	22,5	30,7	35,3
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0

Osobitnú pozornosť si zaslúži denník Új Szó, ktorý aspoň raz za týždeň číta 6,1 % všetkých opýtaných respondentov. Z dôvodu, že je to jediný denník vydávaný v maďarskom jazyku, väčšinu jeho čitateľov tvoria obyvatelia maďarskej národnosti, z ktorých viac ako polovica (53,5 %) číta tento denník aspoň raz za týždeň.

Druhým najčítanejším denníkom je v skupine respondentov maďarskej národnosti denník Nový čas (číta ho aspoň raz za týždeň 22,3 %) a tretím denník Pravda (15,2 %).

Čítanosť časopisov

Časopisy v tlačenej alebo elektronickej forme číta aspoň raz za mesiac 60 % respondentov, ktorých môžeme označiť za pravidelných čitateľov časopisov. Podobne ako v prípade denníkov aj v prípade časopisov je tlačaná forma oproti elektronickej forme populárnejšia. Obdobne platí, že priemerný vek pravidelných čitateľov časopisov v tlačenej forme je vyšší (cca 47 rokov) ako priemerný vek pravidelných čitateľov elektronickej formy (cca 40 rokov). Vzhľadom na cieľ výskumu bola skúmaná aj frekvencia čítania časopisov, ktoré sú

zamerané výlučne na kultúru, tento typ časopisov číta aspoň raz za mesiac 16,4 % všetkých respondentov (nikdy nečíta 63 % respondentov).

Žiaci: Čítanie denníkov a časopisov nie je cudzie ani väčšine žiakov 8. ročníka ZŠ, s rôznou pravidelnosťou číta denníky a časopisy viac ako polovica z nich. Tlačená forma vydania časopisov je rovnako ako v populácii dospelých obľúbenejšia ako elektronická forma.

Tabuľka č. 49: Žiaci 8. ročníka - frekvencia čítania denníkov a časopisov (v %)

typ denníka, časopisu	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok alebo vôbec
denníky v tlačenej forme	4,9	18,2	17,4	11,3	48,2
denníky v elektronickej forme	4,9	7,2	8,1	9,3	70,5
časopisy v tlačenej forme	3,8	15,6	25,5	13,3	41,8
časopisy v elektronickej forme	3,5	7,5	9,8	11,9	67,3

Denníky v tlačenej forme číta aspoň raz za týždeň 23,1 % opýtaných ôsmakov, v elektronickej forme 12,1 %. Časopisy na rozdiel od dospelých sú medzi ôsmakmi obľúbenejšie ako denníky, časopis v tlačenej alebo elektronickej forme číta aspoň raz za mesiac približne polovica ôsmakov (51,1 %).

Zo všetkých troch skúmaných vzoriek časopisy čítajú najčastejšie najmladší respondenti výskumu, a to žiaci 4. ročníka ZŠ, z ktorých 64,6 % číta časopis aspoň raz za mesiac.

Tabuľka č. 50: Žiaci 4. ročníka - frekvencia čítania časopisov (v %)

frekvencia čítania časopisov	%
každý deň	5,3
raz alebo viackrát za týždeň	33,8
raz alebo viackrát za mesiac	25,5
raz alebo viackrát za rok	10,3
menej ako raz za rok alebo vôbec	25,2
spolu	100,0

Výdavky: Denníky a časopisy sú oblasťou, na ktorú vyčleňuje výdavky väčšina domácností. Čitateľom sa ponúkajú rôzne možnosti, ako sa dostať k svojim obľúbeným denníkom a časopisom. Môžu si ich kúpiť v stánkoch alebo obchodných centrách, môžu si ich predplatiť na určité obdobie, môžu ich čítať prostredníctvom internetu bez úhrady alebo ich môžu čítať po zaplatení poplatku za elektronický prístup k obsahom, ktoré sú spoplatnené.

Na kúpu denníkov a časopisov v tlačenej forme 13,6 % respondentov nevyčleňuje žiadne výdavky (môžeme predpokladať, že čítajú tlač, ktorú kupuje niekto iný), 29,3 % respondentov vydá na ich kúpu menej ako 20 EUR ročne. Ďalšia tretina respondentov vydá na tlač od 20 EUR do 50 EUR, 17,8 % respondentov vykazuje výdavky na tlač vo výške viac ako 50 EUR maximálne však 100 EUR. Zo všetkých respondentov 6 % vydá na tlač viac ako 100 EUR ročne.

Necelých 10 % respondentov vydá na predplatné denníkov a časopisov menej ako 20 EUR, obdobne 10 % vykazuje výdavky na predplatné od 21 do 50 EUR a iba 6,5 % opýtaných vydáva na predplatné denníkov a časopisov viac ako 50 EUR ročne.

Denníky a časopisy prostredníctvom internetu číta viac ako polovica všetkých opýtaných respondentov (54,3 %). Väčšina však pravdepodobne číta iba voľne dostupné obsahy, pretože 87,1 % z týchto respondentov nevydáva na tento účel žiadne finančné prostriedky. Ďalších 5,3 % respondentov vydáva menej ako 20 EUR, viac ako 20 EUR vydáva iba 5,5 % respondentov/čitateľov elektronickej formy denníkov a časopisov.

Tabuľka č. 51: Dospelí - reálne výdavky čitateľov na uvedené účely (v %)

výdavky	nákup denníkov a časopisov v tlačenej forme	predplatné denníkov a časopisov v tlačenej alebo elektronickej forme	poplatky za prístup k spoplatneným obsahom denníkov a časopisov na internete
0 EUR	13,6	73,4	87,1
menej ako 20 EUR	29,3	9,7	5,3
od 21 do 50 EUR	31,6	9,7	3,3
od 51 do 100 EUR	17,8	5,0	1,7
viac ako 100 EUR	6,0	1,5	0,5
neviem	1,7	0,8	2,2
spolu	100,0	100,0	100,0

Na nákup denníkov a časopisov v tlačenej forme by bolo ochotných vydať väčšiu sumu finančných prostriedkov ročne 41,9 % respondentov, na predplatné novín a časopisov 45,5 % respondentov a na výdavky spojené so spoplatnenými obsahmi elektronickej formy denníkov a časopisov 26,3 % respondentov.

Zaujímavým je počet respondentov, ktorí v čase výskumu neboli čitateľmi žiadneho denníka alebo časopisu, ale pritom uviedli, že by boli ochotní vydať na tento účel určitú sumu, keby im to ich finančná situácia dovolila.

Denníky a časopisy ani v tlačenej ani v elektronickej forme nečíta vôbec 7 % opýtaných respondentov, viac ako ich polovica (57,2 %) je členom domácnosti, ktorej čistý mesačný príjem nepresahuje 700 EUR. Podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania prevažujú medzi nimi respondenti so stredoškolským vzdelaním bez maturity (54,5 %), tretina má stredoškolské vzdelanie s maturitou a každý desiaty vysokoškolské vzdelanie, ich priemerný vek je 43 rokov.

Ak by sa finančná situácia týchto respondentov zlepšila, na nákup denníkov alebo časopisov v tlačenej forme by 50 % z nich bolo ochotných vydať finančné prostriedky, na predplatné denníkov alebo časopisov 25 % a na prístup k spoplatneným obsahom elektronických foriem denníkov a časopisov 12 %. Na základe uvedených údajov je možné predpokladať, že finančné dôvody sú príčinou toho, že nečítajú žiadne denníky ani časopisy.

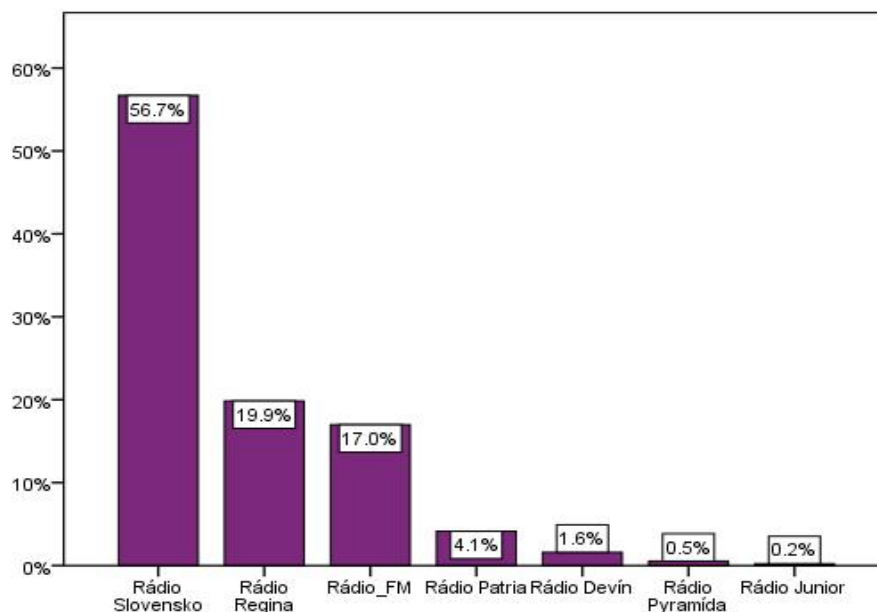
Počúvanosť rozhlasového vysielania

Počúvanie rozhlasu patrí medzi pravidelné a obľúbené činnosti drvivej väčšiny respondentov. Až 88,6 % opýtaných uviedlo, že počúva rozhlas aspoň raz za týždeň, 58,4 % každý deň. Počúvanie rozhlasu už nie je obmedzené vlastníctvom rozhlasového prijímača, vysielanie je možné počúvať aj prostredníctvom internetu (online vysielanie), napriek tomu je „klasický“ spôsob počúvania rozhlasového vysielania rozšírenejší. Z výsledkov výskumu vyplýva, že z respondentov s prístupom na internet počúva niektorú rozhlasovú stanicu online aspoň raz za týždeň iba každý piaty respondent a 43,1 % nepočúva rozhlasové vysielanie prostredníctvom internetu vôbec. Počúvanie online vysielania je obľúbenejšie medzi mladšími, vo vekovej kategórii 18 až 35 rokov počúva týmto spôsobom vysielania aspoň raz za týždeň 25 % respondentov.

Počúvanie rozhlasových staníc

Aspoň raz za rok počúva rozhlasové stanice Slovenského rozhlasu 83 % dospelých respondentov, iné slovenské rozhlasové stanice 76,9 % a zahraničné rozhlasové stanice 23,9 % respondentov. Slovenský rozhlas nepočúva vôbec 15,2 % opýtaných.

Graf č. 6: Dospelí - najčastejšie počúvané komerčné rozhlasové stanice

Z jednotlivých staníc Slovenského rozhlasu je najobľúbenejšie Rádio Slovensko, ktoré počúva najčastejšie 56,7 % poslucháčov Slovenského rozhlasu. Ďalšími často počúvanými stanicami sú Rádio Regina (19,9 %) a Rádio_FM (17 %).

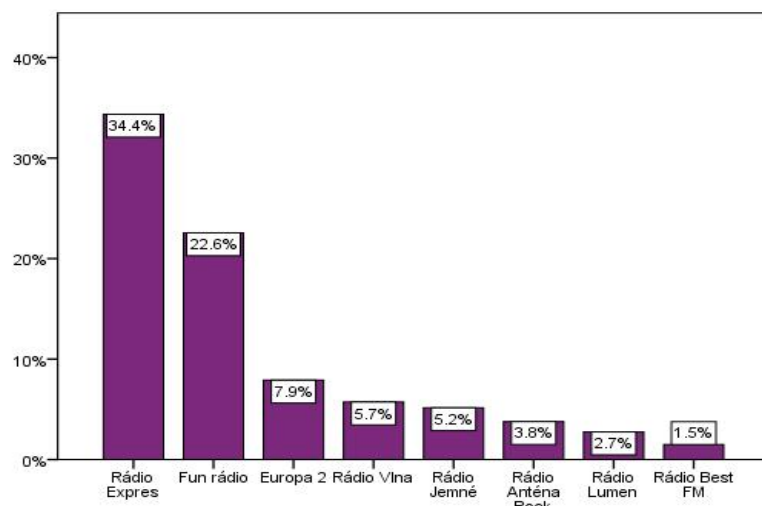
Rádio Patria počúva najčastejšie 4,1 % poslucháčov Slovenského rozhlasu, z nich je 34 % respondentov maďarskej národnosti, čím je Rádio Patria najpočúvanejšou domácou rozhlasovou stanicou v tejto skupine respondentov.

Tabuľka č. 52: Dospelí - frekvencia počúvania rozhlasu (v %)

rozhlasová stanica	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok alebo vôbec
Slovenský rozhlas	39,2	25,6	13,8	4,5	17,0
iná slovenská rozhlasová stanica	25,8	33,3	14,1	3,6	23,1
zahraničná rozhlasová stanica	3,9	9,2	5,7	5,1	76,1

Rozhlasové stanice iné ako stanice Slovenského rozhlasu počúva s rôznou pravidelnosťou 78,6 % respondentov. Viac ako tretina z nich počúva najčastejšie rádio Expres, každý piaty respondent počúva FUN Rádio, rozhlasovú stanicu Európa 2 počúva 8 % respondentov a 5,7 % uviedlo, že počúva rádio Vlna (5,7 %).

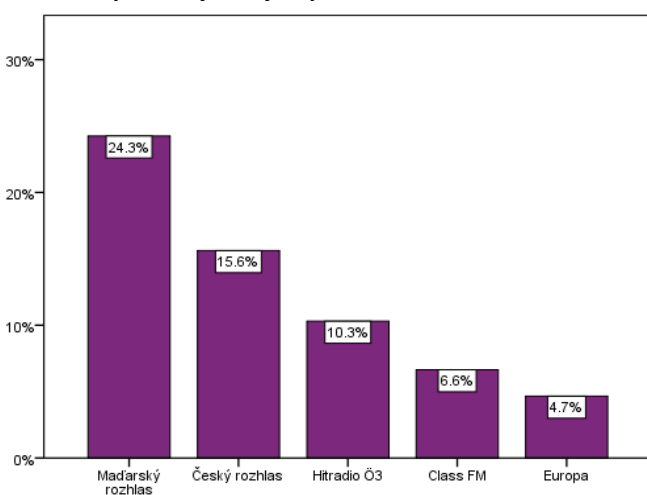
Graf č. 7: Dospelí - najčastejšie počúvané komerčné rozhlasové stanice

Pravidelní poslucháči, ktorí počúvajú aspoň raz za týždeň Slovenský rozhlas, sú v priemere o 7 rokov starší ako pravidelní poslucháči iných slovenských rozhlasových staníc. Prví majú priemerný vek 48,6 rokov a druhí 41,6 rokov.

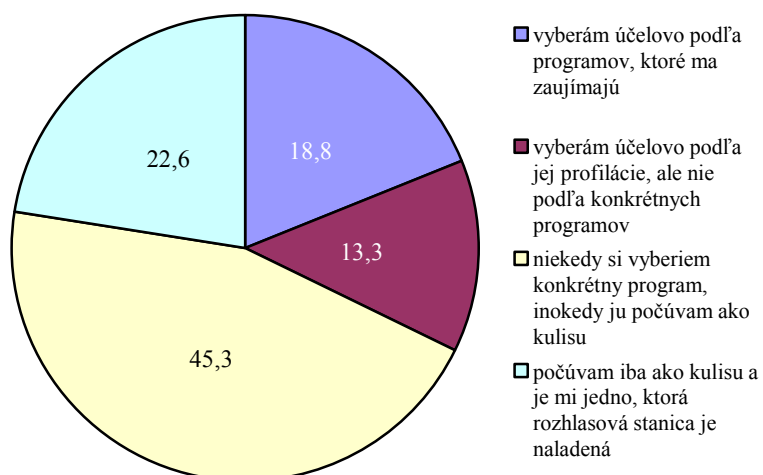
Zahraničnú rozhlasovú stanicu počúva iba 27 % všetkých opýtaných, z ktorých viac ako 30 % sú respondenti s maďarskou národnosťou, čo vysvetľuje aj skutočnosť, že najčastejšie počúvanými zahraničnými rozhlasovými stanicami sú stanice Maďarského rozhlasu, ktoré počúva 25 % všetkých poslucháčov zahraničných staníc. Po Maďarskom rozhlase nasleduje Český rozhlas (15,6 %) a rakúska rozhlasová stanica Ö3 (10,3 %). **Priemerný vek poslucháčov zahraničných rozhlasových staníc je 46 rokov.**

Graf č. 8: Dospelí - najčastejšie počúvané zahraničné rozhlasové stanice

Rozhlas s rôznou pravidelnosťou počúva teda väčšina respondentov. Výber konkrétnych rozhlasových staníc alebo počúvanie vysielaných programov nie je vždy zámerné, niektorí respondenti majú rozhlas zapnutý aj keď sa venujú iným činnostiam a slúži im len ako kulisa.

Graf č. 9: Dospelí - podiel poslucháčov podľa spôsobu výberu rozhlasovej stanice (v %)

Z výsledkov výskumu vyplýva, že podobný počet respondentov počúva rozhlas iba ako kulisu popri inej činnosti a bez toho, aby venoval pozornosť tomu, akú stanicu má naladenú, ako je počet respondentov, ktorí vyberajú stanicu účelovo, podľa konkrétnych programov. Obidve skupiny sú zastúpené približne 20 % respondentov. V celkovom počte poslucháčov prevažujú respondenti, ktorí si niekedy vyberú konkrétny program a inokedy zase počúvajú rozhlas iba ako kulisu.

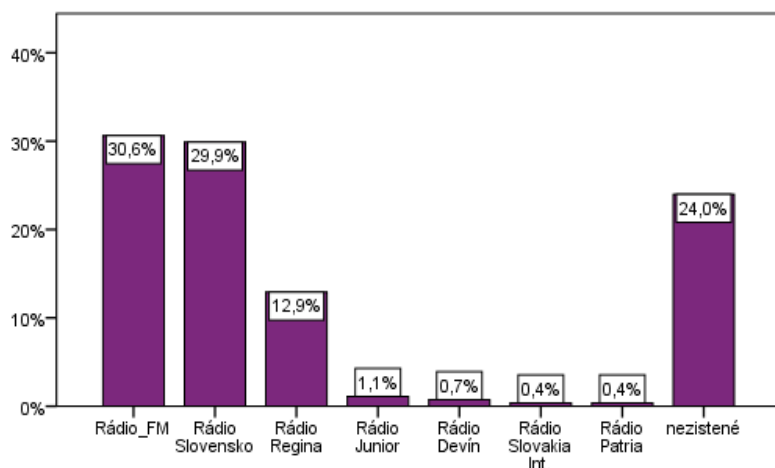
Žiaci: Podobne ako medzi dospelými, aj medzi žiakmi ZŠ je počúvanie rozhlasu rozšírená činnosť, avšak menej obľúbená ako u dospelých. Kým 89 % dospelých uviedlo, že počúva nejakú rozhlasovú stanicu aspoň raz za týždeň, u ôsmakov bol tento pomer 50 % a u štvrtákov 58 %.

Žiaci 8. ročníka ZŠ - frekvencia počúvania rozhlasu (v %)

rozhlasová stanica	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok alebo vôbec
Slovenský rozhlas	6,0	13,2	11,0	5,1	64,8
iná slovenská rozhlasová stanica	20,3	19,4	12,7	3,4	44,3
zahraničná rozhlasová stanica	4,0	6,6	5,2	3,2	81,0

Medzi ôsmakmi, ktorí počúvajú Slovenský rozhlas, je najobľúbenejšia stanica Rádio_FM, ktoré najčastejšie počúva približne ich tretina. Ďalšia približne tretina poslucháčov uviedla, že najčastejšie počúva Rádio Slovensko, po ktorom nasleduje Rádio Regina (12,9 %).

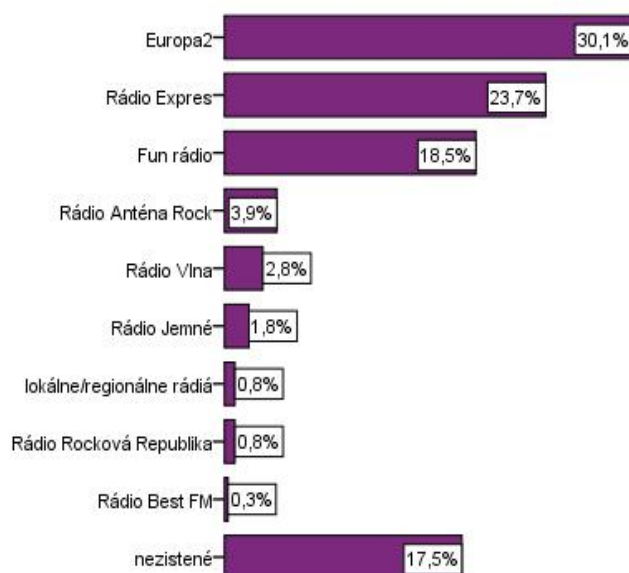
Graf č. 10: Žiaci 8. ročníka ZŠ - najčastejšie počúvané stanice Slovenského rozhlasu

V skupine respondentov z ôsmeho ročníka ZŠ sú oproti staniciam Slovenského rozhlasu obľúbenejšie komerčné rozhlasové stanice, v čom sa ôsmaci líšia od dospelých.

Pravidelne (aspoň raz za týždeň) počúva Slovenský rozhlas 19,2 %, iné slovenské rozhlasové stanice 39,7 % ôsmakov. U štvrtákov ZŠ nebola počúvanosť konkrétnych rozhlasových staníc skúmaná.

Graf č. 11: Žiaci 8. ročníka ZŠ - najčastejšie počúvané komerčné rozhlasové stanice

Iné slovenské rozhlasové stanice ako stanice Slovenského rozhlasu počúva 55,7 % ôsmakov. Ich najčastejšie počúvanou rozhlasovou stanicou je Europa 2 (30,1 %) a rádio Express (23,7 %), po ktorom nasleduje FUN rádio (18,5 %), ale až 18 % poslucháčov neuviedlo, ktorú rozhlasovú stanicu počúva najčastejšie. Zahraničné rozhlasové stanice počúva 19 % ôsmakov, avšak väčšina z nich neuviedla, ktorú.

Ostatní uviedli v prvom rade maďarské komerčné rozhlasové stanice, ako Class FM (10,8 %) a Music FM (8,9 %), prípadne stanice Maďarského rozhlasu (8,3 %).

Zastúpenie slovenskej hudobnej tvorby v rozhlasovom vysielaní

V čase zberu údajov nadobudlo účinnosť zákonné ustanovenie (od 1. apríla 2016), podľa ktorého sú vysielatelia povinní v rozhlasovom vysielaní z celkového času vyhradeného vysielaniu hudobných diel za kalendárny mesiac vyhradiť slovenským hudobným dielam 25 % (RTVS 35 %). Vzhľadom na rozdielne názory na opodstatnenosť a účinky tejto regulácie, sme respondentom položili otázku, či podľa ich názoru je slovenské rozhlasové stanice vysielajú dostatok pôvodnej slovenskej hudobnej produkcie oproti zahraničnej.

Názory na účinky a zmeny vo vysielaní hudobnej produkcie v rozhlasovom vysielaní vo vzťahu k uvedenej zákonnej úprave bude možné samozrejme zisťovať až s väčším časovým odstupom. Vo vzťahu k zastúpeniu slovenských hudobných diel v rozhlasovom vysielaní 29,7 % poslucháčov vyjadrilo názor, že slovenská hudobná tvorba je zastúpená v dostatočnej miere.

Viac ako tretina (34,4 %) poslucháčov si myslí, že v niektorých rozhlasových staniach je zastúpená v dostatočnej miere, v iných nie.

K zastúpeniu slovenskej hudobnej tvorby sa nevedelo vyjadriť alebo im na tejto téme nezáleží 17,7 % poslucháčov.

S podielom zastúpenia slovenskej hudobnej tvorby oproti zahraničnej tvorbe nie je spokojných 18,2 % poslucháčov.

Tabuľka č. 53: Dospelí - názory na zastúpenie pôvodnej slovenskej tvorby vo vysielaní slovenských rozhlasových staníc podľa veku poslucháčov (v %)

názor na zastúpenie slovenskej hudobnej tvorby	vek					
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 a starší
je zastúpená v dostatočnej miere	35,3	29,3	33,8	29,5	25,9	23,1
v niektorých staniciach je zastúpená v dostatočnej miere, v iných nie	30,7	40,8	34,2	36,8	35,4	24,6
nie je zastúpená v dostatočnej miere	12,7	11,5	15,5	19,5	20,1	33,6
je mi to jedno	17,3	14,7	14,2	11,6	11,6	12,7
neviem	4,0	3,7	2,3	2,6	6,9	6,0
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabuľka č. 54: Dospelí - názory na zastúpenie pôvodnej slovenskej tvorby vo vysielaní slovenských rozhlasových staníc podľa miesta bydliska poslucháčov (v %)

názor na zastúpenie slovenskej hudobnej tvorby	kraj							
	BA	TT	NR	TN	ZA	BB	PO	KE
je zastúpená v dostatočnej miere	23,1	33,9	27,6	45,5	23,5	18,9	30,2	32,5
v niektorých staniciach je zastúpená v dostatočnej miere, v iných nie	30,6	33,0	37,1	20,7	41,2	38,6	37,1	36,9
nie je zastúpená v dostatočnej miere	19,0	18,8	21,6	8,3	20,6	22,8	20,1	15,9
je mi to jedno	19,0	8,0	10,3	22,1	11,0	18,9	10,7	8,9
neviem	8,3	6,3	3,4	3,4	3,7	0,8	1,9	5,7
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sledovanosť televízneho vysielania

Pozeranie televízie patrí medzi najčastejšie aktivity opýtaných respondentov, z ktorých až 75 % trávi čas touto činnosťou každý deň a 96 % aspoň raz za týždeň. Televíziu vôbec nepozera iba 0,6 % respondentov.

Obdobne ako pri rozhlasových staniciach, aj pri televíznych staniciach sme skúmali online televízne vysielanie prostredníctvom internetu. Takmer dve tretiny respondentov (63 %) s prístupom k internetu nevyužívajú túto možnosť nikdy (alebo takmer nikdy) a iba každý desiaty respondent pozerá online televízne vysielanie s pravidelnosťou raz alebo viackrát za týždeň. Prevažujú medzi nimi mladšie generácie, vo vekovej skupine 18 až 35 rokov pozerá s podobnou pravidelnosťou online vysielanie 14,3 % respondentov, v kategórii 36 až 55-ročných 9 % a v skupine 56 až 75-ročných už iba 6 % respondentov s prístupom na internet.

Preferencie televíznych staníc

Medzi najsledovanejšie televízne stanice patrí televízia TV Markíza, ktorú pozerá každý deň viac ako 50 % respondentov, Slovenská televízia/Jednotka, ktorú pozerá každý deň 42,6 % respondentov a televízia Joj, ktorú pozerá s podobnou pravidelnosťou tretina respondentov. Populárne sú medzi divákmi aj stanice TA3 (29,7 %), Slovenská televízia/Dvojka (16,7 %) a aj stanica Doma (15,6 %).

Diváci sledujúci každodenne stanice Slovenskej televízie sú mierne starší ako diváci sledujúci každodenne komerčné stanice, priemerný vek prvých je 51,3 rokov a druhých 46,5 rokov.

Najobľúbenejšou zahraničnou televíznou stanicou je Česká televízia, ktorú pozerá aspoň raz za týždeň 42 % opýtaných. Stanice NOVA a Prima pozerá s podobnou frekvenciou 33 % opýtaných. Z ostatných zahraničných staníc sú populárne Eurosport, National Geographic a maďarské televízne stanice.

Tabuľka č. 55: Dospelí - frekvencia pozerania jednotlivých televíznych staníc (v %)

televízna stanica	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok alebo vôbec
STV - Jednotka	42,6	33,0	14,3	4,7	5,4
STV - Dvojka	16,7	37,8	25,6	8,9	11,1
Joj	33,0	38,8	18,2	4,6	5,4
Joj Plus	13,3	32,3	26,9	10,4	17,1
WAU	5,7	15,9	19,4	12,2	46,9
SENZI	4,3	7,1	10,3	7,3	71,0
RIK	0,0	0,5	1,1	1,5	96,8
Cinema	1,0	5,9	12,8	5,4	75,0
Ťuki	0,0	0,5	0,8	1,0	97,7
TV Markíza	52,6	32,0	9,4	2,1	4,0
Doma	15,6	30,8	24,5	7,9	21,2
Dajto	11,9	27,1	24,4	10,9	25,7
TA3	29,7	29,4	17,9	6,0	16,9
iná slovenská televízna stanica	2,6	8,5	9,1	2,1	77,8
ČT 1, ČT 2	9,3	32,3	24,8	8,4	25,2
NOVA	6,7	26,0	27,2	9,2	31,0
Prima	7,2	26,1	28,0	9,2	29,5
iná zahraničná televízna stanica	11,3	18,2	14,9	4,8	50,9

Tabuľka č. 56: Žiaci 8. ročníka ZŠ - frekvencia pozerania jednotlivých televíznych staníc (v %)

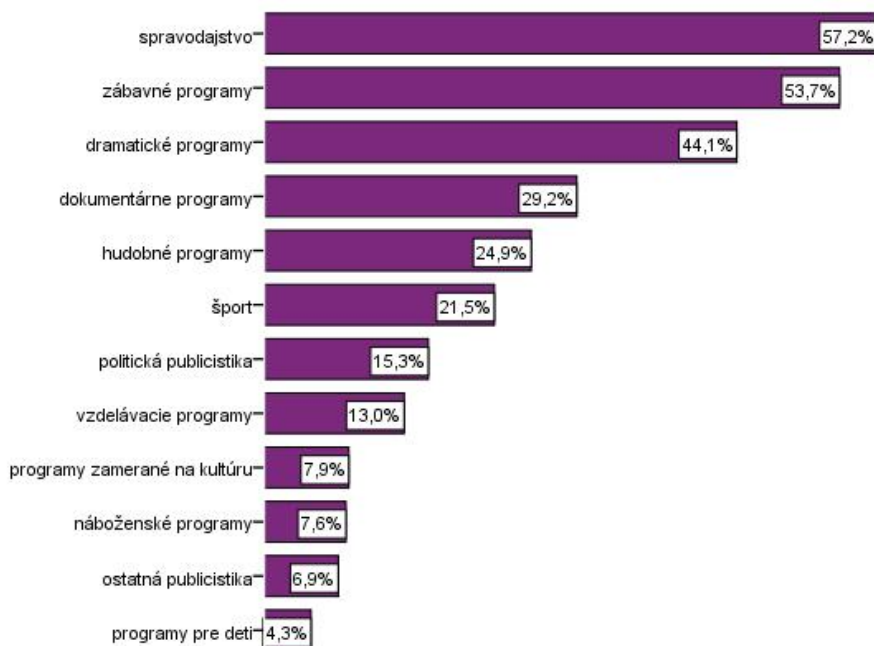
televízna stanica	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok alebo vôbec
Slovenská televízia	11,6	19,9	15,7	7,8	44,9
iná slovenská televízna stanica	47,5	25,5	7,5	3,1	16,4
zahranická televízna stanica	26,7	27,0	9,4	4,9	31,9

Žiaci: Zo žiakov 8. ročníka ZŠ pozerá televíziu každý deň 58,8 % a aspoň raz za týždeň 85,9 % žiakov. V tejto vekovej skupine nepozerá televíziu vôbec 4,7 % žiakov.

Stanice Slovenskej televízie pozerá každý deň 11,6 % žiakov a raz alebo viackrát za týždeň ďalších 19,8 %. Ostatné slovenské televízne stanice sú medzi nimi výrazne populárnejšie, 50 % z nich pozerá tieto stanice každý deň a ďalších 25 % raz alebo viackrát za týždeň.

V najmladšej vekovej kategórii, v skupine žiakov 4. ročníka ZŠ, sme zisťovali iba frekvenciu sledovania televízie, 25 % z nich pozerá televíziu každý deň a ďalších 33 % raz alebo viackrát za týždeň, čo znamená, že aspoň raz za týždeň pozerá televíziu 48 % štvrtákov.

Graf č. 12: Dospelí - obľúbenosť televíznych programov (v %)

Preferencie televíznych programov

Okrem skúmania sledovanosti jednotlivých televíznych staníc bola pozornosť zameraná aj na preferencie obľúbenosti jednotlivých televíznych programov.

Najpreferovanejším programom dospelých sú spravodajstvo a zábavné programy. Medzi najobľúbenejšie programy ich zaradilo viac ako 50 % všetkých respondentov, 44 % respondentov označilo ako najobľúbenejšie dramatické programy (filmy, seriály, sitcomy, inscenácie). Dokumentárne programy zaradila medzi najobľúbenejšie tretina divákov, hudobné programy preferuje 25 % a športové 21,5 % respondentov.

Tabuľka č. 57: Obľúbenosť televíznych programov (v %)

televízny program	dospelí	žiaci 8. ročníka ZŠ	žiaci 4. ročníka ZŠ
spravodajstvo	57,2	12,7	8,6
politická publicistika	15,3	4,4	–
ostatná publicistika	6,9	2,0	–
programy zamerané na kultúru	7,9	–	–
dokumentárne programy	29,2	23,5	12,9
zábavné programy	53,7	60,6	41,8
dramatické programy	44,1	56,3	61,1
hudobné programy	24,9	31,4	8,5
vzdelávacie programy	13,0	6,7	3,9
náboženské programy	7,6	1,7	–
programy pre deti	4,3	8,7	33,3
šport	21,5	37,1	30,6

Tabuľka č. 58: Dospelí - obľúbenosť televíznych programov podľa pohlavia (v %)

televízny program	muži	ženy
spravodajstvo	61,8	53,1
politická publicistika	20,2	10,9
ostatná publicistika	6,3	7,4
programy zamerané na kultúru	4,8	10,7
dokumentárne programy	33,6	25,2
zábavné programy	43,9	62,6
dramatické programy	37,2	50,3
hudobné programy	21,6	27,9
vzdelávacie programy	10,5	15,3
náboženské programy	4,2	10,7
programy pre deti	1,7	6,7
šport	39,3	5,3

Rozdiely: Obľúbenosť jednotlivých televíznych programov sa však líši v závislosti od pohlavia respondentov.

Najvýznamnejší je rozdiel v obľúbenosti športových programov, ktorý najradšej pozerá 39,3 % mužov, ale iba 5,3 % žien. Zábavné a dramatické programy sú obľúbenejšie medzi ženami, medzi najradšej sledované televízne programy zaradilo zábavné programy 66 % žien, ale iba 43,9 % mužov, dramatické programy 50 % žien, ale iba 37,2 % mužov. Politickú publicistiku, spravodajstvo a dokumentárne programy preferujú viac muži.

Medzi ôsmakmi ZŠ sú najobľúbenejšie zábavné programy a dramatické programy (filmy, seriály, sitcomy a inscenácie), ktoré zaradilo medzi najradšej sledované viac ako 50 % opýtaných. Populárnymi medzi týmito žiakmi sú aj šport a hudobné programy, ktoré najradšej pozerá približne 33 % z nich. Medzi najmenej obľúbené televízne programy patria v tejto skupine žiakov náboženské programy a publicistika.

Podobne ako u dospelých, aj u ôsmakov boli zistené významné rozdiely v obľúbenosti jednotlivých televíznych programov podľa pohlavia respondentov. Najväčší rozdiel sa ukazuje v obľúbenosti športu, ktorý najradšej pozerá polovica chlapcov, ale iba štvrtina dievčat. Hudobné programy a dramatické programy sú obľúbenejšie medzi dievčatami, podobne ako aj programy pre deti.

Tabuľka č. 59: Žiaci 8. ročníka ZŠ - obľúbenosť televíznych programov podľa pohlavia (v %)

televízny program	dievčatá	chlapci
spravodajstvo	7,8	17,1
politická publicistika	3,6	5,2
ostatná publicistika	2,0	2,0
dokumentárne programy	22,9	24,1
zábavné programy	65,4	56,2
dramatické programy	65,7	48,1
hudobné programy	40,8	22,9
vzdelávacie programy	6,5	7,0
náboženské programy	1,6	1,7
programy pre deti	12,1	5,8
šport	23,2	49,3

Medzi štvrtákmi sú najobľúbenejšie dramatické programy, ktoré pozerá najradšej 61,1 % z nich. Druhé v poradí sú zábavné programy (41,8 %), tretina respondentov rada pozerá aj programy pre deti a šport. Šport je však populárnejší medzi chlapcami, rado ho sleduje 45,3 % štvrtákov, ale iba 14,1 % štvrtáčok. Druhý najväčší rozdiel medzi pohlaviami je v obľúbenosti programov pre deti, ktoré obľubuje 40,4 % dievčat ale iba 26,9 % chlapcov.

Tabuľka č. 60: Žiaci 4. ročníka ZŠ - obľúbenosť televíznych programov podľa pohlavia (v %)

televízny program	dievčatá	chlapci
spravodajstvo	6,4	10,6
dokumentárne programy	12,2	13,5
zábavné programy	44,9	39,0
dramatické programy	67,6	55,3
hudobné programy	12,8	4,6
vzdelávacie programy	2,9	4,9
programy pre deti	40,4	26,9
šport	14,1	45,3

Audiovizuálny priemysel

Miera záujmu o filmové umenie: Filmové umenie je významnou súčasťou kultúry, ktoré na základe výsledkov nášho výskumu predstavuje po hudbe druhú najobľúbenejšiu oblasť kultúry. Až 80 % všetkých opýtaných dospelých respondentov uviedlo, že obľubuje filmové umenie.

Medzi opýtanými ôsmakmi ZŠ sú filmy nemenej populárne, až 70 % z nich uviedlo, že majú filmy veľmi radi, ďalších 24,3 % celkom radi. V tejto skupine respondentov je filmové umenie po hudbe druhá najobľúbenejšia oblasť kultúry.

Filmy obľubuje aj viac ako polovica našich najmladších respondentov, štvrtákov ZŠ, z ktorých 54,7 % uviedlo, že sa im táto oblasť kultúry páči.

Tabuľka č. 61: Dospelí - obľúbenosť filmového umenia (v %)

miera záujmu o filmové umenie	%
táto oblasť kultúry je moja najobľúbenejšia, veľmi ma zaujíma	26,5
táto oblasť kultúry patrí medzi moje obľúbené, zaujíma ma	53,2
táto oblasť kultúry nepatrí medzi moje obľúbené, zaujímam sa o ňu okrajovo	15,4
táto oblasť kultúry ma zaujíma najmenej	4,1
táto oblasť kultúry ma nezaujíma vôbec	0,8
spolu	100,0

Preferencie filmových žánrov

Nie všetky filmové žánre sú však rovnako obľúbené. Medzi dospelými je najpopulárnejší žánr komédia, ktorý zaradilo medzi najradšej pozerané 50 % respondentov. Medzi obľúbené

patria ďalej rodinné a romantické filmy (41,9 %), kriminálne a detektívne filmy (33,2 %), historické filmy (30,7 %) a dokumenty (28,4 %).

Pre žiakov ôsmeho ročníka ZŠ (70 %) je komédia najradšej pozeraným filmovým žánrom. Druhým v poradí obľúbenosti pre 46,6 % žiakov je akčný film, triler a horor, tretími v poradí sú fantastické a sci-fi filmy.

Pre najmladších respondentov, žiakov 4. ročníka, je najobľúbenejším filmovým žánrom akčný film, triler a horor, ktorý označila za najradšej sledovaný takmer polovica týchto žiakov (47,2 %). Druhým žánrom v poradí obľúbenosti je komédia (40,4 %), tretím dobrodružný film a western (34,8 %). Tretina štvrtákov však ešte rada pozerá aj rozprávky.

Tabuľka č. 62: Obľúbenosť filmových žánrov - porovnanie dospelí a žiaci ZŠ (v %)

filmový žáner	dospelí	žiaci 8. ročníka ZŠ	žiaci 4. ročníka ZŠ
rodinný, romantický film	41,9	27,4	14,8
komédia	49,6	70,1	40,4
dráma	10,8	9,3	–
animovaný film, film pre deti, rozprávka	9,6	29,6	29,7
kriminálny film, detektívka	33,2	20,2	17,9
akčný film, triler, horor	24,0	46,6	47,2
fantasy, sci-fi	12,4	32,5	–
dobrodružný film, western	19,7	11,0	34,8
historický film	30,7	10,1	–
dokument	28,4	10,6	13,2
muzikál, hudobný film	8,7	7,2	–
iný žáner	2,3	1,8	3,0
nepozera filmy	1,5	0,3	–

Rozdiely: Analýza rozdielov podľa pohlavia poukázala na to, že muži a ženy, aj chlapci a dievčatá majú odlišné preferencie a líšia sa v tom, aké filmové žánre pozerajú najradšej.

Najviac dospelých žien (65,3 %) zaradilo medzi najradšej pozerané filmové žánre romantický a rodinný film, ktoré obľubuje len 16,2 % mužov. Druhý najväčší rozdiel medzi mužmi a ženami sa ukazuje pri obľúbenosti akčných filmov, trilerov a hororov, ktoré zaradilo medzi najradšej pozerané 38 % mužov, ale iba 11,2 % žien.

Tabuľka č. 63: Dospelí - obľúbenosť filmových žánrov podľa pohlavia (v %)

filmový žáner	muž	žena
rodinný, romantický film	16,2	65,3
komédia	43,1	55,5
dráma	9,0	12,4
animovaný film	4,3	4,8
filmy pre deti	2,3	7,6
kriminálny film, detektívka	40,1	26,9
akčný film, triler, horor	38,0	11,2
fantasy, sci-fi	20,0	5,5
dobrodružný film, western	29,2	11,0
historický film	26,6	34,5
dokument	32,8	24,3
muzikál, hudobný film	4,1	12,9
iný žáner	1,9	2,8
nepozerá filmy	1,9	1,2

Tabuľka č. 64: Obľúbenosť filmových žánrov podľa veku (v %)

	vek							
	žiaci 4. r. ZŠ	žiaci 8. r. ZŠ	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 roční a starší
rodinný, romantický film	14,8	27,4	26,1	38,5	37,8	46,7	50,2	51,4
komédia	40,4	70,1	48,4	51,3	54,2	48,7	48,8	43,7
dráma	–	9,3	9,2	8,7	11,6	12,3	9,0	14,8
animovaný film	29,7	29,6	9,2	8,7	3,6	3,6	1,0	2,1
filmy pre deti	17,9	20,2	3,3	10,8	7,1	2,6	4,0	0,7
kriminálny film, detektívka	47,2	46,6	32,7	30,3	36,9	33,8	28,9	37,3
akčný film, triler, horor	–	32,5	47,1	35,9	28,9	16,9	10,0	4,9
fantasy, sci-fi	34,8	11,0	24,2	22,6	11,6	8,2	7,0	0,7
dobrodružný film, western	–	10,1	19,0	18,5	18,7	21,0	22,4	18,3
historický film	13,2	10,6	15,7	15,4	32,4	36,4	41,8	41,5
dokument	–	7,2	19,0	24,1	25,3	28,7	34,8	39,4
muzikál, hudobný film	3,0	1,8	15,0	9,2	10,2	9,7	6,0	1,4
iný žáner	–	0,3	2,6	1,5	0,4	2,1	3,0	5,6

Tabuľka č. 65: Obľúbenosť filmových žánrov podľa vzdelania (v %)

filmový žáner	základné	stredoškolské bez maturity	stredoškolské s maturitou	vysokoškolské
rodinný, romantický film	42,0	39,1	46,3	38,7
komédia	55,1	53,1	47,3	45,8
dráma	7,2	6,8	11,3	18,2
animovaný film	4,3	3,9	4,2	6,7
filmy pre deti	0,0	4,2	6,1	6,2
kriminálny film, detektívka	31,9	34,5	32,8	32,0

akčný film, triler, horor	26,1	29,6	21,6	17,8
fantasy, sci-fi	15,9	13,0	11,8	11,6
dobrodružný film, western	17,4	24,2	17,4	16,4
historický film	23,2	26,4	33,6	35,6
dokument	26,1	23,7	29,2	36,0
muzikál, hudobný film	7,2	5,6	11,0	10,7
iný žáner	5,8	2,4	1,7	2,2
nepozera filmy	2,9	2,2	1,5	0,0

V prípade ôsmakov vedie zoznam obľúbených filmových žánrov komédia, ktorý je najobľúbenejším rovnako pre chlapcov (70,1 %), ako aj pre dievčatá (70,1 %). Druhým v poradí je akčný film, triler a horor, ktoré obľubuje ich polovica. Tento žáner je obľúbený aj v skupine dievčat (41,2 %), avšak po najpreferovanejšej komédii druhým obľúbeným žánrom pre dievčatá sú rodinné a romantické filmy, ktoré obľubuje takmer 50 % dievčat, ale iba 8 % chlapcov.

Tabuľka č. 66: Žiaci 8. ročníka - obľúbenosť filmových žánrov podľa pohlavia (v %)

filmový žáner	chlapec	dievča
rodinný, romantický film	8,1	49,0
komédia	70,1	70,1
dráma	6,7	12,3
animovaný film	21,8	26,3
film pre deti	4,1	7,5
kriminálny, detektívny film	20,6	19,5
akčný film, triler, horor	50,9	41,6
fantasy, sci-fi	37,5	26,9
dobrodružný film, western	18,6	2,6
historický film	14,2	5,5
dokument	13,7	7,1
muzikál, hudobný film	3,2	11,7
iný žáner	2,6	1,0
nepozera filmy	0,6	–

Pre štvrtákov chlapcov je vysoko najpopulárnejší filmový žáner akčný film, ktorý zaradilo medzi najobľúbenejšie 63,3 % chlapcov, ale iba necelá tretina (29,2 %) dievčat. Najviac dievčat v tejto skupine obľubuje komédiu (38,8 %), rozprávku (38,8 %) a dobrodružný film (35,9 %). Komédia je najobľúbenejší žáner po akčnom filme aj u chlapcov (41,8 %), tretím v poradí pre chlapcov je dobrodružný film.

Tabuľka č. 67: Žiaci 4. ročníka - obľúbenosť filmových žánrov podľa pohlavia (v %)

filmový žáner	chlapci	dievčatá
romantický film, film pre celú rodinu	6,0	24,7
komédia	41,8	38,8
rozprávka	21,5	38,8
detektívka, kriminálka	19,2	16,3
akčný film	63,3	29,2
dobrodružný film	33,8	35,9
dokumentárny film	16,6	9,3
iný žáner	2,6	3,5

Prístup k filmom prostredníctvom internetu

Jedným zo spôsobov, ako pozerať svoje obľúbené filmy, je okrem televízie aj pozieranie filmov prostredníctvom internetu. Prístupom na internet disponuje 82 % dospelých. Z nich si raz alebo viackrát za týždeň pozrie film dostupný online 16 % respondentov a raz alebo viackrát za mesiac ďalších 23,5 %. Takáto forma pozerania filmov je populárna najmä u mladších, 29 % respondentov vo veku 18 až 35 rokov sa venuje tejto činnosti aspoň raz za týždeň a ďalších 30 % aspoň raz za mesiac. **S rastúcim vekom respondentov, tak klesá frekvencia pozerania filmov prostredníctvom internetu. Dokazuje to aj skutočnosť, že ôsmaci presahujú touto činnosťou najmladších dospelých - 55,9 % ôsmakov s prístupom na internet (ktorý má až 98,6 % z nich) pozerá film prostredníctvom internetu raz alebo viackrát za týždeň, ďalších 21,4 % raz alebo viackrát za mesiac a iba 14,6 % menej často ako raz za rok alebo vôbec.**

Tabuľka č. 68: Frekvencia pozerania filmov prostredníctvom internetu podľa veku respondentov (v %)

frekvencia pozerania filmov	vek						
	žiaci 8. ročníka	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 a starší
raz alebo viackrát za týždeň	55,9	37,0	23,0	12,7	7,8	5,3	2,0
raz alebo viackrát za mesiac	21,4	32,2	29,5	27,8	16,3	12,7	13,7
raz alebo viackrát za rok	8,2	11,0	14,8	19,3	19,3	15,3	9,8
menej ako raz za rok, alebo vôbec	14,6	19,9	32,8	40,1	56,6	66,7	74,5
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Prostredníctvom internetu si sťahuje filmy raz alebo viackrát za mesiac 19,1 % respondentov, ďalších 13,1 % raz alebo viackrát za rok. Ostatné dve tretiny respondentov si filmy sťahujú menej často ako raz za rok alebo vôbec.

Rovnako ako pri pozeraní filmov prostredníctvom internetu, aj na tejto úrovni je významný vzťah medzi vekom a frekvenciou sťahovania filmov. S klesajúcim vekom sa zvyšuje frekvencia sťahovania filmov prostredníctvom internetu, táto činnosť je najviac typická pre najmladšie kategórie respondentov, maximálne po vekovú kategóriu tridsiatnikov.

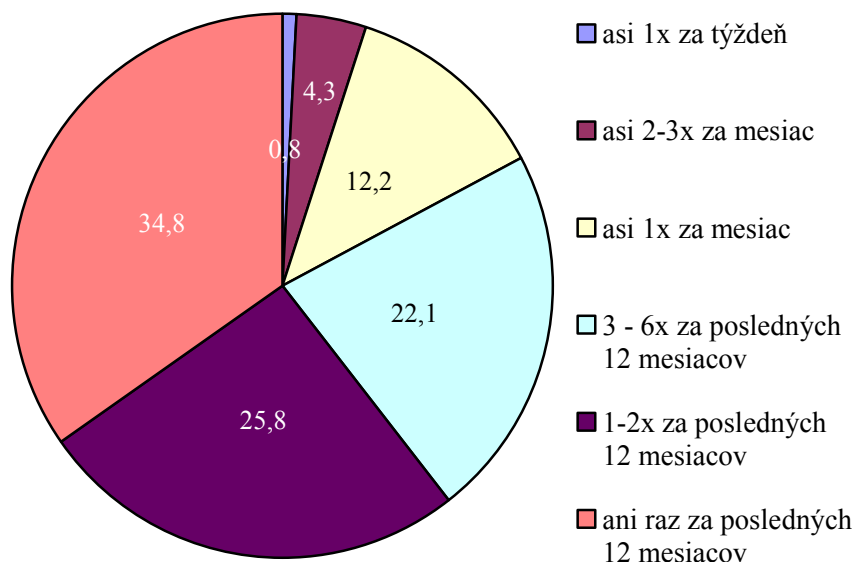
Tabuľka č. 69: Frekvencia sťahovania filmov z internetu podľa veku respondentov (v %)

frekvencia pozerania filmov	vek						
	žiaci 8. ročníka	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 a starší
raz alebo viackrát za týždeň	27,1	16,4	12,0	4,2	1,8	0,0	0,0
raz alebo viackrát za mesiac	21,1	24,7	19,1	12,7	5,4	5,3	0,0
raz alebo viackrát za rok	12,2	17,8	15,3	17,9	9,6	5,3	5,9
menej ako raz za rok, alebo vôbec	39,6	41,1	53,6	65,1	83,1	89,3	94,1
spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Návštevnosť kín

Kiná sú zo sledovaných kultúrnych inštitúcií najnavštevovanejšie, aspoň raz za posledných 12 mesiacov boli v kine na Slovensku dve tretiny (65,2 %) dospelých respondentov.

Graf č. 13: Frekvencia návštevy kina – dospelí

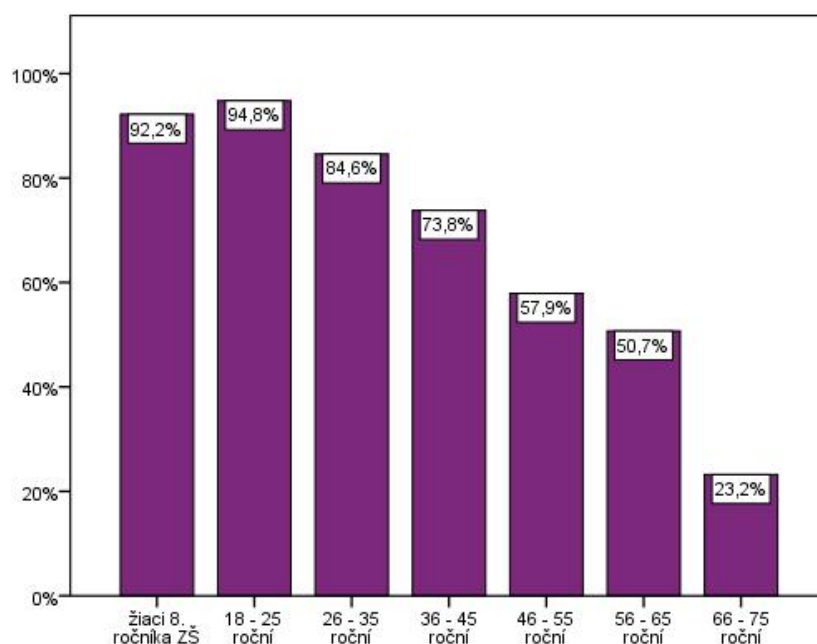

Prekážky: Takmer 62,5 % dospelých uviedlo, že keby mali možnosť, chodili by do kina aj častejšie. Najčastejším dôvodom toho, prečo títo respondenti nechodia častejšie do kina, je nedostatok času (33,1 %) a vysoká cena vstupeniek (31,8 %).

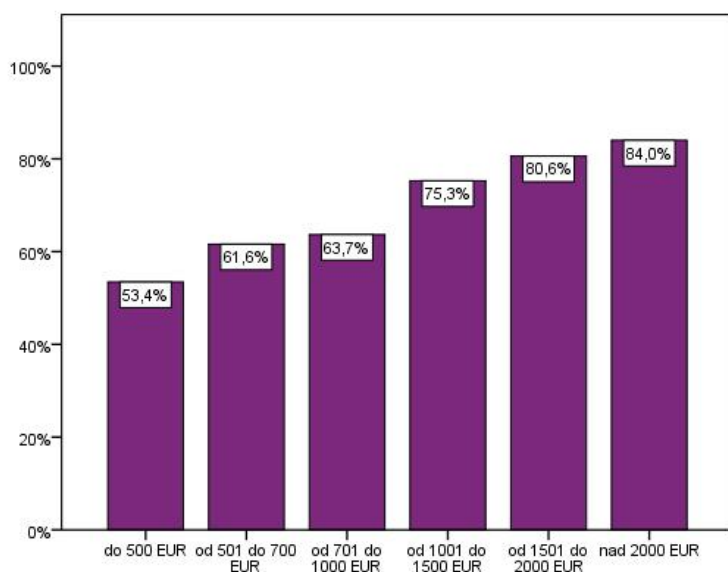
V prípade obyvateľov obcí je však dôležitým faktorom aj vzdialenosť od miesta bydliska, tento faktor označilo ako prekážku 26,5 % vidieckeho obyvateľstva, ale iba 7,9 % obyvateľov miest. Odzrkadľuje sa to aj na frekvencii navštevovania kina týmito dvoma skupinami, kým aspoň raz za posledných 12 mesiacov bolo v kine 70,4 % obyvateľov miest, za rovnaké obdobie navštívilo kino 58,6 % obyvateľov vidieka.

Rozdiely: Vo frekvencii návštevnosti kín boli identifikované rozdiely okrem veľkosti bydliska aj podľa veku respondentov. Z výsledkov výskumu vyplýva, že s rastom veku respondentov klesá frekvencia návštevnosti kín. Kým takmer každý (94,8 %) z najmladšej vekovej kategórie (18 až 25-roční) bol v sledovanom období v kine, z respondentov v strednom veku (46 až 65-roční) to bola viac ako polovica, z najstarších respondentov (66 až 75-roční) iba necelá štvrtina.

Graf č. 14: Podiel respondentov, ktorí v rámci jednotlivých vekových kategórií navštívili kino aspoň raz za posledných 12 mesiacov (v %)

Graf č. 15: Dospelí - podiel respondentov, ktorí v rámci jednotlivých skupín podľa mesačného príjmu domácnosti navštívili kino aspoň raz za posledných 12 mesiacov (v %)

Okrem veku a miesta bydliska je dôležitým faktorom aj príjem domácnosti. Z výsledkov výskumu vyplýva, že **respondenti s vyšším príjmom chodia častejšia do kina ako respondenti s nižším príjmom a s rastom príjmov rastie aj podiel respondentov, ktorí boli v kine aspoň raz za posledných 12 mesiacov.**

Žiaci: Vo frekvencii návštevnosti kín žiaci ôsmeho ročníka predbehli dospelých. Až 85,3 % ôsmakov uviedlo, že navštívilo kino za posledných 12 mesiacov vo svojom voľnom čase, a 58,6 % aj v rámci programu organizovaného školou. Uvedeným je kino najnavštevovanejšou kultúrnou inštitúciou, ktorú navštevujú ôsmaci vo svojom voľnom čase a štvrtou najnavštevovanejšou inštitúciou v rámci programu školy. **Z ôsmakov, ktorí boli v kine za posledných 12 mesiacov v rámci programu organizovaného školou, viac ako polovica (55,8 %) využila na tento účel kultúrne poukazy.**

Tabuľka č. 70: Návštevnosť kín – porovnanie dospelí a žiaci 8. ročníka ZŠ (v %)

frekvencia návštevnosti kina	žiaci 8. ročníka	dospelí	
	na Slovensku	na Slovensku	v zahraničí
aspoň 1x za mesiac	37,6	17,3	0,6
3-6x za posledných 12 mesiacov	31,5	22,1	2,3
1-2x za posledných 12 mesiacov	23,0	25,8	10,4
ani raz za posledných 12 mesiacov	7,8	34,8	86,7
spolu	100,0	100,0	100,0

Ako v skupine dospelých, aj v skupine ôsmakov boli identifikované rozdiely podľa miesta bydliska, aj keď sú rozdiely menej významné. Zo školy navštívilo kino aspoň raz za posledných 12 mesiacov 61,7 % detí z mesta a 55,1 % detí z vidieka, vo voľnom čase to bolo 87,6 % detí z mesta a 82,9 % detí z vidieka.

Kino je obľúbené aj medzi našimi najmladšími respondentmi, ktorých sme sa vzhľadom na ich vek pýtali len na to, či už navštívili niekedy túto kultúrnu inštitúciu. Viac ako polovica štvrtákov (54,6 %) už navštívila niekedy kino v rámci programu organizovaného školou, z nich polovica využila na tento účel aj kultúrne poukazy. V rámci svojho voľného času navštívili kino viac ako tri štvrtiny štvrtákov. Podobne ako v ostatných výskumných vzorkách, aj tu sa ukázalo, že štvrtáci z mestského prostredia chodia viac do kina, ako štvrtáci pochádzajúci z vidieka.

Návšteva kina v zahraničí nevykazuje významné hodnoty, za posledných 12 mesiacov navštívilo kino v zahraničí iba 13,3 % dospelých respondentov. Avšak kým z opýtaných respondentov slovenskej národnosti odpovedalo kladne na túto otázku len 10 %, z opýtaných respondentov maďarskej národnosti až 37,5 %. Z tohto dôvodu je možné predpokladať, že tento rozdiel je spôsobený tým, že respondenti maďarskej národnosti chodievajú do kina okrem Slovenska aj do Maďarska, kde sa premieta v ich materinskom jazyku.

Miera záujmu o filmové festivaly: Filmové festivaly nevykazujú na Slovensku mimoriadnu návštevnosť. Iba 3,2 % dospelých uviedlo, že bolo za predchádzajúcich 12 mesiacov na filmovom festivale. Na festivaly chodia v prvom rade mladšie vekové kategórie, polovica tých respondentov, ktorá bola na takomto podujatí v uplynulom roku, bola vo veku 18 až 25 rokov. Títo respondenti taktiež patria medzi častejších návštevníkov kín (40 % z nich navštívilo kino v predchádzajúcom roku aspoň raz za mesiac alebo častejšie a ďalších 38 % tri až šesťkrát za rovnaké obdobie).

Výdavky: Čo sa týka výdavkov na návštevu kina, 7,2 % respondentov, ktorí navštívili kino aspoň raz za posledných 12 mesiacov, bolo na predstaveniach, ktoré boli zadarmo. Ďalších 40,7 % respondentov vydalo na kino menej ako 20 EUR, 31 % aspoň 20 EUR, ale menej ako 50 EUR, 18,7 % respondentov viac ako 50 EUR ročne.

Tabuľka č. 71: Dospelí - reálne výdavky návštevníkov kina (v %)

výdavky na návštevu kina	%
0 EUR	7,2
menej ako 20 EUR	40,7
od 21 do 50 EUR	31,6
od 51 do 100 EUR	14,4
viac ako 100 EUR	4,3
neviem	1,8
spolu	100,0

Oblíbenosť filmových predstavení v kine potvrdzuje aj to, že respondenti, ktorí chodia do kina alebo by mali záujem chodiť do kina, by boli ochotní vydať na túto činnosť viac peňazí, ako reálne vydávajú, ak by im to ich finančná situácia dovolila. Viac ako štvrtina týchto respondentov by bola ochotná vydať na filmové predstavenia ročne 21 až 50 EUR, 25,6 % respondentov 51 až 100 EUR a 14,9 % až viac ako 100 EUR.

Využívanie internetu podľa socio-demografických znakov: V súčasnej dobe patrí internet medzi najpoužívanejšie spôsoby vyhľadávania a získavania informácií o svete a diania v ňom. Práca s ním je pre mnohých neodmysliteľne spätá s každodenným životom a ponúka možnosti vykonávania širokého spektra činností, medzi ktoré patria aj činnosti umožňujúce participatívny a rýchlejší prístup ku kultúre, bližší kontakt s kultúrou a umením a s jeho tvorcami. Neustály vývoj nových informačných a komunikačných technológií umožňuje nové možnosti priamej spotreby kultúry alebo „online spotreby“ kultúry bez ohľadu na miesto a čas.

Podľa výsledkov výskumu najobľúbenejšou formou spotreby kultúry prostredníctvom internetu je v súčasnosti počúvanie hudby, pozeranie videoklipov, online rozhlasové a televízne vysielanie alebo pozeranie filmov.

Samotnú spotrebu kultúry internet obohacuje o možnosť priamej komunikácie v prostredí kultúry a umenia, o možnosť podeliť sa o vlastné umelecké zážitky aj pocity a o možnosť odovzdať svoj názor, myšlienku, ktorá obohatí naše poznanie. Avšak podľa aktuálnych zistení, internet na kontakt s kultúrou nevyužíva vôbec 18,3 % respondentov z dôvodu, že nemajú k nemu prístup.

Tabuľka č. 72: Dospelí - frekvencia využívania internetu na kultúrne aktivity (v %)

typ kultúrnej aktivity	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok	nevyužíva internet na daný účel	nemá prístup na internet
počúvanie hudby alebo pozeranie videoklipov	14,9	20,4	15,2	5,6	0,5	25,1	18,3
sťahovanie hudby	2,2	7,1	12,9	8,4	4,0	47,3	18,3
počúvanie rádia	5,9	9,8	10,8	8,6	2,5	44,0	18,3
pozeranie TV	1,4	6,9	11,6	10,3	4,1	47,3	18,3
pozeranie filmov	2,7	10,4	19,2	13,0	4,0	32,6	18,3
sťahovanie filmov	1,2	4,1	10,4	10,7	2,9	52,6	18,3
pozeranie divadelných predstavení	0,0	0,2	0,8	3,9	5,6	71,3	18,3
pozeranie exponátov múzeí a galérií	0,0	0,4	3,2	6,7	6,5	65,1	18,3
komunikácia s umelcami	0,1	1,1	2,8	5,2	3,4	69,1	18,3
podelenie sa o zážitky	1,5	2,9	7,5	10,1	3,3	56,4	18,3

Tabuľka č. 73: Podiel respondentov - podľa veku, ktorí využívajú internet na dané účely aspoň raz za týždeň (%)

využívanie internetu	vek						
	žiaci 8. ročníka	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 - 65	66 a starší
počúvanie hudby							
pozeranie videoklipov	92,5	80,8	59,0	38,2	28,3	20,0	19,1
sťahovanie hudby	54,3	34,2	17,5	8,5	1,2	0,7	0,0
počúvanie rádia	21,1	28,1	22,4	21,7	16,9	9,3	10,6
pozeranie televízie	30,2	17,8	11,5	9,9	7,8	5,3	8,5
pozeranie filmov	55,1	37,0	23,0	12,7	7,8	5,3	2,1
sťahovanie filmov	26,8	16,4	12,0	4,2	1,8	0,0	0,0
pozeranie divadelných predstavení	2,2	0,0	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0
prezeranie exponátov múzeí a galérií	1,4	0,0	0,0	0,5	0,6	0,0	4,3
komunikácia s umelcami, spevákmi, hercami, a pod.	9,9	2,1	2,2	2,8	0,0	0,0	0,0
podelenie sa o vlastné zážitky z kultúry	16,7	9,6	7,7	5,7	3,6	1,3	2,1

Rozdiely: Frekvencia vykonávania kultúrnych aktivít prostredníctvom internetu je do značnej miery limitovaná vekom respondentov, analýza výsledkov potvrdila, že s rastom veku

respondentov klesá frekvencia využívania internetu na činnosti spojené s kultúrou. Táto tendencia sa prejavuje takmer pri všetkých skúmaných aktivitách. Výnimkou je prezeranie exponátov múzeí a galérií, ktorej sa najčastejšie venujú respondenti vekovej kategórie 66 a viac rokov. V prípade ostatných aktivít platí, že častejšie sa im venujú mladší respondenti ako starší.

Žiaci 8. ročníka sa najradšej a najčastejšie venujú počúvaniu hudby a sledovaniu videoklipov. Hudbu prostredníctvom internetu počúva každý deň až 75,4 % ôsmakov, čo výrazne prevyšuje všetky ostatné činnosti, nasleduje pozeranie filmov, sťahovanie hudby, pozeranie televízie, sťahovanie filmov a počúvanie rádia online.

O svoje zážitky z kultúrnych predstavení alebo kultúrnych podujatí sa najviac žiakov 8. ročníka podelí raz alebo viackrát za mesiac, na tento účel internet za uplynulý rok využilo 50,8 % ôsmakov. Na komunikáciu s umelcami alebo inými osobnosťami kultúry, pozeranie exponátov múzeí či galérií a sledovanie divadelných predstavení využíva väčšina žiakov internet menej ako raz za rok.

Tabuľka č. 74: Žiaci 8. ročníka - frekvencia využívania internetu na kultúrne aktivity (v %)

využívanie internetu	každý deň	raz alebo viackrát za týždeň	raz alebo viackrát za mesiac	raz alebo viackrát za rok	menej ako raz za rok	nevyužíva internet na daný účel	nemá prístup na internet
počúvanie hudby alebo pozeranie videoklipov	75,4	17,1	4,1	0,2	0,6	1,2	1,4
sťahovanie hudby	25,6	28,7	25,8	5,6	3,7	9,2	1,4
počúvanie rádia	10,4	10,7	14,5	9,6	9,6	43,7	1,4
pozeranie TV	16,6	13,6	12,5	11,8	6,1	37,9	1,4
pozeranie filmov	30,2	24,9	21,1	8,1	5,0	9,3	1,4
sťahovanie filmov	12,1	14,7	20,8	12,1	9,8	29,3	1,4
pozeranie divadelných predstavení	0,8	1,4	2,3	6,0	10,7	77,4	1,4
pozeranie exponátov múzeí a galérií	0,5	0,9	3,7	6,3	12,1	75,0	1,4
komunikácia s umelcami	5,2	4,7	7,6	6,4	11,0	63,5	1,4
podelenie sa o zážitky	7,5	9,2	12,4	9,8	11,9	47,8	1,4

ZÁVERY

Záverečná rekapitulácia odpovedí na výskumné otázky týkajúce sa vzťahu a preferencií jednotlivých oblastí kultúry obyvateľmi Slovenskej republiky, reálnej spotreby a výdavkov na kultúru, faktorov ovplyvňujúcich spotrebu kultúry, rozdielov v spotrebe kultúry v závislosti od sociálno-demografických znakov, vplyvu a miesta internetu v spotrebe kultúry.

Vzťah ku kultúre: Medzi respondentmi prevláda pozitívny vzťah k jednotlivým oblastiam kultúry. Medzi najpreferovanejšie parciálne oblasti kultúry patria hudobná a filmová produkcia, najvyššiu mieru obľúbenosti týchto oblastí deklarovali najmladší respondenti (10 ročné deti). Vyššiu mieru záujmu o kultúru prejavujú ženy oproti mužom.

Návštevnosť kultúrnych inštitúcií a kultúrnych podujatí: Najvyššiu návštevnosť vykazujú kiná a historické pamiatky. Najnižšia návštevnosť bola zistená v prípade koncertov vážnej hudby, baletu a podujatí spoločenského alebo moderného tanca. Frekvencia návštevnosti kultúrnych inštitúcií alebo podujatí sa mení v závislosti od bydliska respondentov a vykazuje regionálne rozdiely, obyvatelia Bratislavského samosprávneho kraja boli najaktívnejší návštevníci, najnižšia návštevnosť kultúrnych inštitúcií alebo podujatí bola zistená v prípade obyvateľov Prešovského samosprávneho kraja. Obyvatelia miest sú aktívnejší v návšteve kultúrnych inštitúcií alebo podujatí oproti obyvateľom obcí.

V prípade žiakov základných škôl plní dôležitú úlohu v rámci návštevnosti kultúrnych inštitúcií alebo podujatí okrem rodiny aj škola. Niektoré kultúrne inštitúcie navštívila až štvrtina ôsmakov a polovica štvrtákov iba v rámci programu organizovaného školou.

Pozitívnu úlohu v rámci „spotreby kultúry“ majú kultúrne poukazy pre žiakov základných škôl, ktoré poskytuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, a sú využívané na návštevu širokej škály kultúrnych inštitúcií a podujatí.

Deklarovaný záujem, výdavky a prekážky: Väčšina dospelých respondentov vyjadruje túžbu navštíviť kultúrne inštitúcie alebo podujatia častejšie, ako ich reálne navštevujú, najčastejšími uvádzanými prekážky jej realizácie sú vzdialenosť od miesta bydliska, nedostatok času a nedostatok finančných prostriedkov.

Väčšina návštevníkov vydala na návštevu kultúrnych inštitúcií alebo podujatí finančnú sumu nepresahujúcu 20 EUR.

Literatúra: Aspoň jednu knihu prečítali za posledných 12 mesiacov tri štvrtiny dospelých a rovnaký podiel žiakov 8. triedy základných škôl.

Medzi čitateľmi prevládajú ženy, respondenti vo veku 36 až 45 rokov a respondenti s vysokoškolským vzdelaním.

Väčšina čitateľov prečítala jednu až dve knihy.

Medzi dospelými čitateľmi je najobľúbenejšia beletria, medzi žiakmi dobrodružná literatúra.

Existujú významné rozdiely v obľúbenosti jednotlivých literárnych žánrov podľa pohlavia.

Počúvanie rozhlasu, sledovanosť televízie: Pozeranie televízie patrí medzi každodenné činnosti výraznej väčšiny obyvateľov. Najsledovanejšími televíznymi stanicami sú TV Markíza a Jednotka (RTVS). Najobľúbenejšími televíznymi programami dospelých sú spravodajstvo a zábavné programy, najobľúbenejšími televíznymi programami mladších respondentov/žiakov sú zábavné a dramatické programy.

Rozhlas počúva aspoň raz za týždeň výrazná väčšina dospelých, ale iba polovica žiakov.

Medzi dospelými prevláda počúvanie verejnoprávneho rozhlasu, medzi žiakmi počúvanie komerčných rozhlasových staníc.

Čítanie denníkov a časopisov: Denník číta každý deň štvrtina dospelých, najčítanejšími sú Nový čas a Plus jeden deň. Medzi pravidelnými čitateľmi denníkov je viac mužov, medzi pravidelnými čitateľmi časopisov naopak viac žien.

Časopis číta aspoň raz za mesiac 60 % dospelých.

Medzi dospelými je rozšírenejšie čítanie denníkov, medzi žiakmi čítanie časopisov.

Prístup ku kultúre a spotreba kultúry prostredníctvom internetu: Prístup k internetu má viac ako 80 % dospelých, prístup nemajú predovšetkým dôchodcovia.

Internet je prítomný v každej oblasti kultúry. Internet nahrádza mnohé klasické spôsoby kontaktu s kultúrou a jej spotreby, najviac je to viditeľné v počúvanosti hudby, pozeraní filmov, čítaní elektronických foriem denníkov a časopisov. Internet využívajú na kontakt s kultúrou v prvom rade mladí respondenti, jeho využívanie s rastúcim vekom klesá.

Medzi žiakmi základných škôl je internet využívaný na kontakt s kultúrou každodenne a je to najmä hudba, ktorej počúvanie prostredníctvom internetu preferujú.